

Bible - N.T. - Mark - Epi (Tasiko dialect)

TASIK ÄMYAA

JESU CRISTO WISCHI INGINKUK

SAN MARCOS

ABNÄKTATHLESCHÄMA

LONDON

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY

1908

6 Jan 17 PSG
Rennick Span Amew Graduate Equiptment Fitz-Gerald B AP 18 Howard .87

226.3
B47E1

KILYITSATEGYAK ÄMYAA

ÄPKATIK

ÄMYAA

AWA

1.	Juan Bautista	9
	Äbyäkpaschasomap yingmin Jesus	10
	Äbyipkainomap Jesus	11
	Äptämhaikha Galilea	11
	Kiltamesaigyak äpmämyi	12
	Enthlit kilyikhäma iktowasekha	12
	Pedro äppibyama	14
	Äpkilmäthningwiam	14
	Enthlit iktime ningmäsche ikmopaia	15
2.	Enthlit äpkilyeläkmap	16
	Levi	19
	Ningyamäsmä nintaigyak	20
	Ikhim ninghäkthla	21
3.	Enthlit iktime abik äpmik	22
	Äpkiltäkmilchischiam niyawa igyä- kyengwiam	23
	Kilanomakpo apostoles	24
	Kilyikhäma awischi	26
	Jesus äpkilyathling	27
4.	Äpkiltinnaikha yamningyaschiam	28
	Äpkyinma	28
	Kyalewäschäma	32
	Ektinga yinläschäma	33
	Mostaza äktik	33
	Äpkyinmantämo yiam	34

337233

ÄPKATIK

ÄMYAA

AWA

5.	Äptäkmilchischiam eyinne	35
	Jairo äpkyitkya	39
	Kilana ikmäso-ema	40
6.	Äpkiltinnaikha Nazaret	43
	Äpkiltiyasekha apostoles	44
	Juan Bautista äpkyitsäpma	46
	Äpkiltäkhingwiam apostoles	49
	Äbmilasikte kilpäsämänga 5000 en- thlit	50
	Äpthlinga netin yingmin	52
	Äptemäkthla Genesaret	53
7.	Ikthlenomathchi elpaisamthlo äpmek Äptäkmilchischiam kilanetkuk ni- yawa Tiro	53 58
	Äptäkmilchischiam milñaethma	59
8.	Äbmilasikte kilpäsämänga 4000 en- thlit	60
	Äpthlenomap Fariseos	62
	Äptäkmilchischiam mitaiithma	64
	Pedro äpthleyinma	65
	Äpkiltinnäschäma äpkyitsäpma Je- sus (1)	66
	Nimpätmekikthla äksäktingyeschä- ma	67
9.	Äpthlinganingkasomap Jesus	68
	Elias	70
	Äpkyitkuk äpkyitsäpma äbyinnak- thlo	70
	Äpkiltinnäschäma äpkyitsäpma Je- sus (2)	73

ÄPKATIK

ÄMYAA

AWA

	Äpkilthlikmoschäma Capernaum	74
10.	Ningyamäsmä intawa	77
	Insäkkyaaletkowuk	79
	Thlagmäpkilnähta	80
	Äpkiltinnäschäma äpkyitsäpma Je- sus (3)	84
	Zebedeo äpkyitkyik äpkilmäthnäng- käma	84
	Nelanehka ingmowuk	86
	Bartimeo	86
11.	Äpkyanta elyowahaikuk	88
	Higo-yamit	90
	Äpkyathñiasekikhlo tingma-äp- pängkänomap	90
	Yamsacerdote äpkilmäthnängkäma	93
12.	Tämhaikha-enthlit äbmäpsämkyä	94
	Ningmeschäma impuesto	96
	Elyämhäpma kyinhän ningnäkthle- tikhangwiam	97
	Emhamämyi selapaschäma	99
	Cristo David äpkyitkyä	101
	Äpthlenomap escribas	101
	Thlintämpe eyegyak	102
13.	Äpkiltinnäschäma kyeltowasekha tingma äppängkänomap kyin- hän iktimengwanthla inethla ikhim	103
	Nelhäthlänma	109
14.	Äpkilyithlamap yamsacerdotes	109
	Äpkiltithnaikpe Jesus Betania	110

ĀPKĀTIK

ĀMYAA

AWA

	Judas Iscariote äptäknoangwiam .	111
	Pascua	112
	Wischi inginkuk äptaigyak	113
	Āpkiltinnäschäma Pedro	115
	Getsemani	116
	Āpmomap Jesus	118
	Kyelyintimaikikthla Jesus sumo sacerdote äpthlänkuk	119
	Pedro äpkyeye	122
15.	Poncio Pilato	123
	Kyelyibitchischäma äksäktingyes- chäma Jesus	126
	Āpkyitsäpma kyinhän kyeletowänya	129
16.	Āpthlatikhangwiam	131
	Ābmiyekikthla Netin	135

NEKYILÄNO.

Ikpilkoho kyiso nimpaiwa igyäk wäte :—

H. hñ.	Hingyahamok hikñata.
hñ.	hikñata.
i. n.	ithnik ñata.
i. ñ. äp	ithnik ñat äptahak.
i. ñ. in.	ithnik ñat intahak.
i. ñ. äp. äpk.	ithnik ñat äptahak äpkyaanca.

SAN MARCOS.

1 ¹ Nekyllaithho elyitsatomathchi Tasik-ämyaa Jesu-Cristo Dios Äpkyitkya. ² Äbnäktathleschik hñ. waitkyabik Isaias, profeta hñ.: Nekylläno! i. ñ. äp. ingwapäksik sata saikha-ämyaa äpmämyi ithchip, yilanäksik sata amai yäkwanthla imhängkuk. ³ Äppäkmeteha iñikhe enthlit äpkilpathlämaikha yoklithma - iktäkmobegyak: Elänais annoksa amai yäkwanthla imhängkuk Wischi inginkuk; elpekischisho amai äpäñchak, i. ñ. äp. ⁴ Juan hñ. äpthlenäkpuk. Äbyäkpaschasengkyik hñ. enthlit yingmin yoklithma-iktäkmobegyak; äpkyinaikyik hñ. eyäkmängkä-sik sikthlo äbwathwuk enthlit; kyelyäkpaschasegyak yingmin i. ñ. äpkil-timeschasäk yäkweam kolmäscheschis-

ik alyaschathma. ⁵ Äpkilmahangkyik hñ. enthlit äphäkthla ; äpkiliñomäk hñ. Judea kyinhän Jerusalem ; äpkiltin-naschik hñ. alyaschathma. H. hñ. kyelyäkpaschasengko yingmin enthlit ; Jordan i. ñ. igwisaia watsäm äbyäkpaschasengkäthla yingmin. ⁶ Yam-yatnathling äbwa i. ñ. äptäthniekthla Juan ; äkso-empehik i. ñ. äbyukmata-tama ; sowa i. ñ. äptok ; peyim hñ. anhän maa. ⁷ Äpkiltinnaseha i. ñ : Yethlingmuk sat thläma enthlit neta-min ; äpmehok änkännoksa ; mäthnowu koo ; eyapängkanethcheyi ingwahathlik äpmämyi iktema näk nelhäthyoaschischäma athlataak kiltet-hopmänkuk, i. ñ. äp. ⁸ Igyäkpaschasengkyik iñikhe kyelthlingkyip yingmin, sat ekyäma eyäkpaschisängkuk kyelthlingkyip Espiritu Santo, i. ñ. äp.

⁹ H. hñ. äpthlingikmo Jesus ; Nazaret de Galilea i. ñ. äpkyiñomäk ; äbyäkpaschasekpek hñ. yingmin ; Juan hn. äbyäkpäschischäma ; watsäm hñ. igwi-

saia Jordan. ¹⁰ Thläma i. ñ. äptipa naingmin abwit i. ñ. ekyi igyiptethko Netin kyinhän Espiritu Santo, mathla i. ñ. koningmäktik äptiyikmo täkhäp-thlit. ¹¹ H. hñ. äblinga ämyaa eñäma Netin : Thliyip Hätte seyāsikheyo, igyispäkyik Thliyip äptahakthla, i. ñ. äp.

¹² H. hñ. äppikhesa äbwathwuk Espiritu Santo äpmahaikingkyik hñ. yoklithma-iktäkmobegyak. ¹³ Äphaikmek hñ. maa cuarenta ikhim ; ingyipkainmeyik hñ. emata Satanás ; äppäthkai-kha i. ñ. nohak äksäk ; äpkilane-kha i. ñ. ekyi Dios äpkilasinnängkäma.

¹⁴ Nätamin hñ. kyeltäthneschäma Juan selpithtetomäkhla äpmohok hñ. ekyi Galilea Jesus ; äpkiltinnasekha i. ñ. emata Tasik-ämyaa, Dios äpkilnängkasekha anthlola. ¹⁵ Ingwukme annoksa igwanthla ikhim, i. ñ. äp. ; kyankyitwäk Dios äpkilnängkasekha ; elyäk-mängkäs kyelwathwok kyelthlingkyip ; nelyaschim annoksa Tasik-ämyaa, i. ñ. äp. äpk.

¹⁶ Äptiyaseha i. ñ. niyawa igyăkyeng-wiam neltaha năk Galilea. H. hñ. äptahăñeya Simon kyinhăn äppipma, Andres; äptowăschimkyik hñ. yamyam-aiyin; tingye-kilăsma i. ñ. s'enthlitak.

¹⁷ H. hñ. äpkillăanneangkya. Helyitloha sat emata, ältimeschisik sata kyelthlingkyip tingye-enthlit, i. ñ. äp. Jesus.

¹⁸ H. hñ. äpkyithlaingko yamyamaiyin; äbyitlakthleyik hñ. ¹⁹ Äpkyimpakthleyik hñ. măkhăm; äptahăñowuk hñ.

Santiago, Zebedeo äpkyitkya, kyinhăn äbyathling, Juan; äpkilotaingkukthleyik hñ. yamyamaiyin yantigyowea awathwuk. ²⁰ H. hñ. äpkilokingkya.

Äbyitlakthleyik hñ.; kyiñe i. ñ. ekyi äbyabăm; äphikthla i. ñ. ekyi yantigyowea awathwuk; kilanekha i. ñ. äpkilthlingithma.

²¹ Äpkilkyimpakthleyik hñ. kilmiyakthleyik hñ. Capernaum. Ikhim-ninghăkthla äptăthningwukmo i. ñ. Jesus kyelăknaikikthlithla; äpkiltinnaseha i. ñ. ämyaa. ²² Pilăpkăschnik hñ. igling-

athko äpkiltinnaikha; mathla i. ñ. wischi äppaiwa; inghikñat inkäthnowuk escribas äpkilthlikmoschäma ämyaa. ²³ Äphäkme hñ. kãni kyeläknaikikthlithla thläma enthlit kilyikhäma iktowasekha; yelikthlamäng hñ. ipäkmetik. ²⁴ Jesus Nazareno, i. ñ. äp; säkyäkwan hintimeschisik inningkoo, kiltämhoiaa helnahabwäta? Igyikpilchowu thliyip, Dios äppängkänma ithchip, i. ñ. äp. ²⁵ Kilyaschik hñ. ithma kilyikhäma Jesus. Nani! kowänma annoksa; kätyip, i. ñ. ap. ²⁶ Intimeschisik hñ. kyitsäpma äbyinnakthlo enthlit; thläma i. ñ. iktipa yitlahä i. ñ. ekyi elikthlängwekha. ²⁷ Piläpkäschik hñ. annoksa äpthlamokthlo enthlit. H. hñ. äpkilpäkmitchisakpo: Yäkhais äksäk sa? Yäkhais äksäk iktaha sinthlikmosa näk? Mathla wischi äppaiwa maa; äpkyapaschik änkuk kilyikhäma inkälyäkmängäk, hingyahamok elyahakthlo, i. ñ. in. kilpäkmita. ²⁸ H. hñ. iglingämäth-

ko äbwisaia yoklithma neltaha näk Galilea.

²⁹ Thläma i. ñ. äpkilantipa kyeläknai-kikthlithla äpkilmiyikthlo i. ñ. ekyi Simon kyinhän Andres äpthlänkuk; äpkilthlingithma i. ñ. Santiago kyinhän Juan. ³⁰ Ingyitneyik hñ. Simon äppipyama, methlänmeyik hñ. empehik. H. hñ. kyeltinnäsha Jesus. ³¹ H. hñ. äptiyaningwukmoho inkilana; äpmeyik hñ. amik äpkyimpasekthla netin. H. hñ. igmäsha igmethlämma empehik; inkilänha i. ñ. ekyi enthlit.

³² Täthnikmok hñ. kyelnäklantämo enthlit ningmäsche iktämhaigyak kyinhän kilyikhäma iktowasekha äphäkthla Jesus. ³³ Äbliomäkpok hñ. enthlit natingma, äpkyikhingwea i. ñ. äbatängtingma. ³⁴ Äpkiltäkmilchischikmek hñ. apthlamokthlo enthlit; inghikñat inkäthnowuk mowok ningmäsche; äpkilapaschik hñ. anhän kilyikhäma; inghikñat ingyowo inkälpäkmetik kilyikhäma; ingyikpilchowuk hñ.

³⁵ Kyitik hñ. amămyi elsaiyikthla
 äpthlätikha Jesus; äpthlingkyik hñ.
 äpmahangkyik hñ. yoklithma-iktäkmo-
 begyak; äpkilmăthningwukmek hñ.
 maa. ³⁶ Äpkyimhangkyik hñ. Simon
 kyinhän äpkilthlingithma. ³⁷ Thläma
 i. ñ. äptahăñekthlo äpkiltinnăsha i. ñ.
 ekyi: Äpkyitämkyikpek thläk läpaha,
 i. ñ. äp. äpk. ³⁸ H. hñ. äpkyatingmowa
 Jesus: Ingwa! olmahăngkuk natingma
 läpaha; oltinnăsha sat anhän ämyaa
 maa; ikha sikmahaigyak hănko, ämyaa
 iksawuk, i. ñ. äp. ³⁹ Äpkiltinnaseha i.
 ñ. emata ämyaa kyelăknaikikthlithla
 yoklithma neltaha năk Galilea; äpkila-
 paschik hñ. anhän kilyikhăma.

⁴⁰ H. hñ. äbmiyokmo Jesus thläma
 enthlit iktime ningmăsche ikmopaia;
 äptikthlikwăk hñ. äptăpnik thlapup
 äpkilmăthningwa äpkyinmangkăthla.
 Äbmiñeyik sat ankuk heyathñiasikthlo
 äbwănchik thliyip, i. ñ. äp. ⁴¹ Kilin-
 thlakmek hñ. Jesus. H. hñ. äbyas
 äpmik äppăkningwukmo. Emiñenyi,

ingyathñikthloho, i. ñ. äp. ⁴² Thläma i. ñ. äppäkmitchisa inkillo i. ñ. ekyi ningmäsche; kyathñiakthlo i. ñ. äbyimpehik enthlit. ⁴³ Äpkyeschik hñ. iltinnäksik äbnamokkuk; H. hñ. äpkyapäsa. ⁴⁴ Nekyiläno! i. ñ. äp.; nailtinnais annoksa enthlit maa äpmahangkäthla; ithling, ithlikmosa sat äbyimpehik maa sacerdote; imkes sat äksäk maa iktaha i. ñ. äppaiwa Moises igyanmänga eyathñiekikthlo äbyimpehik, mitnäatchisik sat äptäkmilwukmo, i. ñ. äp. ⁴⁵ Äpthlinghok hñ. annoksa enthlit äpkiltinnas i. ñ. ekyi äbnamokkuk; äptipkischischik hñ. äbwisaia iktaha äptäkmilchischiam; äpkilyasomakpek hñ. ithma imyikthlik natingma nabäktowu enthlit Jesus, äpñim i. ñ. ekyi yoklithma-iktäkmobegyak; äpkiliñomäk hñ. annoksa enthlit hitmäñka äpkilmahaikingko äphäkthla.

2 Nanik hñ. intimek äbmiyekikthla mähäm Capernaum; inglingomäthcheyik hñ. äbwisaia äbwaiktämo äp-

thlänkuk. ² H. hñ. äpkyikhingwa enthlit äphäkthla ; äbmohosekpok hñ. enthlit kãni äpthlänkuk kyinhän atäng ; äpkiltinnaseha i. ñ. ämyaa. ³ H. hñ. äpkilwa enthlit ; kyelsanteyik hñ. enthlit äpkilyeläkmap ; cuatro enthlit i. ñ. äppätmekinta. ⁴ Inghikñat ilwukmoho äphäkthla Jesus, enthlit äpkyikhahaigyak atäng hñ. äpkilyasithma. H. hñ. kyelhäthyoäsa yatäphaimäkgyak kyelpäkthlänma : äpkyäkhowuk hñ. äbmalingwukkäsa täkhäpthlit Jesus ; yitloko i. ñ. äptahanäma kyelwaikisantämo i. ñ. enthlit äpkilyeläkmap. ⁵ Inghikñat eyaschikmuk s'enthlitak. Thläma i. ñ. äbwita äppäkmitchis i. ñ. ckyi : Hätte, kyelmäscheschi inkäthwowu aiyaschathma ithchip, i. ñ. äp Jesus. ⁶ H. hñ. elkyitäma äbwathwok äbnamokkuk escribas äphaikha i. ñ. kãni. ⁷ Yäksäktaha äptipkischisa näk Dios äbwisaia s'enthlit? i. ñ. in. äbwathwok. Yäkhais iktaha äpkyibwänko näk imaschiksik aiyaschathma? Dios äbwan-

thlabänkuk, i. ñ. in. äbwathwok. ⁸ Inkilyitsätchik hñ. äbwathwok Jesus. Thläma i. ñ. äbyikpilcha elkyitämsäma äbwathwok enthlit äpkilpäckmitchis i. ñ. ekyi: Yäksäktaha elkyitäma näk kyelwathwok äksäk sikthlena ithchaik? i. ñ. äp. ⁹ Yäkbais äksäk eyimyahamo? seltinnäschäma enthlit äpkilyeläckmap, kyelmäscheschi inkäthwowu aiyaschathma itchip? eschi anhän hingyahamo seltinnäschäma, empan netin ima äptahanäma, ithling? i. ñ. äp. ¹⁰ Yelyasingwumuk sata kyelthlingkyip, äbwänchik Enthlitak-äpkyitkya yimäschiksik aiyaschathma sa nathlapup, i. ñ. äp. ¹¹ H. hñ. äppäckmitchisa enthlit äpkilyeläckmap: Empän netin, ima äptahanäma, imyikthla äpthlänkuk, i. ñ. äp. äpk. ¹² H. hñ. äpkyimpakthla netin; äpmeyik hñ. äptahanäma; äptiyipwukmek hñ. nabäktowu enthlit. Piläpkäschik hñ. annoksa äbwitakpo; äpkiltimeschischik hñ. äpkyaimakpo

Dios: Mängwitaia inkätnahik iktaha näk thla, i. ñ. äp. enthlit.

¹³ Äptiyaseha i. ñ. anhän Jesus; äphäkme hñ. niyawa igyäkyengwiam; äpkilmahangkyik hñ. äphäkthla apthlamokthloho enthlit; äpkiltinnaseha i. ñ. ämyaa.

¹⁴ Naisikso äpthlinga äptahäñowu i. ñ. Levi, Alfeo äpkyitkya; äphäkme hñ. elmomathchithla impuesto. Hetloha ansikthlo, i. ñ. äp. äpk. H. hñ. äpkyimpakthlo netin; äbyitlakthleyik hñ.

¹⁵ Äptäsäkme hñ. Jesus kyinhän äpkiltamesaigyak Levi äpthlänkuk; äppäsmeyik hñ. äptaigyak äpthlamok kilma-impuesto kyinhän enthlit alasikhomap; äpthlamkeyik hñ. annoksa enthlit äbnäklaikikthia.

¹⁶ Kyanwukme hñ. iñikhe escribas kyinhän Fariseos; thläma i. ñ. äbwitangko Jesus ipäsmuk äptaigyak kilma-impuesto kyinhän enthlit alasikhomap äpkilpäkmitchis i. ñ. ekyi äpkiltamesaigyak. Yäksäktaha äppäsmo näk äp-

taigyak s'enthlitak wischi kyelpänkuk ?
 i. ñ. äp. ¹⁷ Äblingowuk hñ. Jesus.
 H. hñ. äpkilpäckmitchisa : Äpmehek sat
 änkuk enthlit äbwänchi angkämekyi
 panäkte-ingyabäm ; ekyäma enthlit
 amennäkte mobwänchi angkämekyi
 panäkte-ingyabäm, i. ñ. äp. Mäting-
 yangwäk enthlit äpkilpewomo ; enthlit
 äpkilthlinganiam pai koo ätingyi, i. ñ. äp.

¹⁸ Äbyamäsmeyik hñ. emata äptaigyak
 Juan äpkiltamesaigyak kyinhän
 Fariseo äpkiltamesaigyak ; inghikñat
 eyiñawuk äptaigyak Jesus äpkiltame-
 saigyak. H. hñ. kyelpäckmitchisa Jesus :
 Yäksäktaha awahanangko näk äbna-
 mukkuk thliyip äpkiltamesaigyak ?
 Yäksäktaha a yamäsmä näk äptaigyak ?
 i. ñ. äp. äpkyaneakpo. ¹⁹ H. hñ. äp-
 kyatingmowa Jesus : Äbyamäsmeyiaa
 äptaigyak käthwai-elyämhäpma äpkil-
 thlingithma ? Insat änkuk ewinkebuk
 käthwai-elyämhäpma mobwänchik eyi-
 ñowuk äptaigyak äbnamukkuk, i. ñ. äp.

²⁰ Nanik sat kolyimintamuk käthwai-

elyämhäpma ; kyelyimintingkyik sat änkuk ekyi pai eyiñowuk äptaigyak äbnamokkuk, i. ñ. ap. ²¹ Mängyibitchise nabäkha äpawa angkolyimyeschäma nintäthniekthla äphabik ; ningyibitchischäma sat änka yepät-habäkpikthlik sat mäkhäm, hingyahamok sat eyapitchipuk mäkhäm nintäthniekthla äphabik, ekyi pai eyawa äbyiptämap, i. ñ. äp. ²² Molyitmängkyi änmin häthnänkuk änmin-ithlänak äbak ; nelyitmengkyik sat änkuk kalpäkthlik sat anmin-ithlänak, kälyinkinäthchik sat änmin, asämchi sat anhän änmin-ithlänak ; nelyitmengkyi annoksa änmin häthnänkuk änmin-ithlänak häthnänchak, i. ñ. äp.

²³ Ikhim-ninghäkthla i. ñ. intimek äptiyasekingkya kyelkyinmäkthla hotahäp. Naisikso äpkilthlinga äpkiltamesaigyak äpkyipkyithlangko i. ñ. emata äbyithna. ²⁴ Nekylläno äpkiltamesaigyak, i. ñ. äp. Fariseos. Yäksäktaha äpkilana näk äksäk mängwänko anthlolana

Ikhim-ninghäkthla ? i. ñ. äp. äpkyane-akpo. ²⁵ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Melyitsatak kyelthlingkyip David äptämhaikha hñ ? Maik hñ. inkyäkhek ; kilnäpmeyik hñ. anhän maik apkilthlingithma ; mobwänchik hñ. angkämekyi äksäk. ²⁶ H. hñ. äptäthningwaikmo Dios äpthlänkuk, äphäkthla i. ñ. Abiatar, sumosacerdote ; äptämkyik hñ. kilpäsmänga äppängkänomap ; äpkyangkyik hn. anhän apkilthlingithma. Ikha nintämäkthla kilpäsmänga äppängkänomap ; igwanthlänkuk äptäma sacerdote, i. ñ. äp. ²⁷ Ikhim-ninghäkthla äpkiltimeschasäk, enthlit äpänkuk, i. ñ. äp. ; meko annoksa Ikhim-ninghäkthla sikthlo äptipkischäma enthlit. ²⁸ Ekyiso äptimek Enthlitakäpkyitkya Ikhim-ninghäkthla Wischiänkuk. i. ñ. äp.

3 Äptäthningwakhleyik hñ. anhän kyeläknaikikthlithla, Äphäkmeke hñ. maa thläma enthlit iktema i. ñ. abik äpmik. ² Kyelänowuk hñ. Jesus ; kilte-

mok hñ. etăngkoho äptăkmilchischiam
 enthlit Ikhim-ninghăkthla, yăkwea i. ñ.
 itipkischisa äbwisaia. ³ H. hñ. äppăk-
 mitchisa enthlit măso-ăpmik : Itnimik-
 thla netin nibyesikso äbnamokkuk, i. ñ.
 äp. äpk. ⁴ H. hñ. äpkilmăthneangkya
 enthlit : Ingwănychiaa olana iktăkmila
 äksăk Ikhim-ninghăkthla ? äksăk eya-
 sămko eschi anhăn olana ? i. ñ. ap.
 Jesus. Ăngmewa iaa enthlit yăkwea
 ingyitsipuk ? ängăkhe eschi anhăn ? i.
 ñ. äp. Äpkilwănmeangkyik hñ. enthlit.
⁵ Äblokyik hñ. äpkilyesangkya enthlit ;
 inkilăpwukmek hñ. ; elyinnăkte äbwa-
 thwok i. ñ. inkilăpwumkasăk. Iyais
 äpmik aha, i. ñ. äp. äpk. enthlit. Thlăma
 i. ñ. äbyas äpmik intăkmilwum hñ.
 ekyi. ⁶ H. hñ. äpkilantipa Fariseos ;
 äppathlăkwukmek hñ. Herodes äpkil-
 anakha. H. hñ. äpkilpăkmitchisakpo ;
 Jesus i. ñ. äpthlenăkpuk yăkweam hñ.
 ingyăkhik.

⁷ Äpthlingkyik hñ. Jesus ; äpma-
 hangkyik hñ. niyawa igyăkyengwiam ;

äbyitlakthleyik hñ. äpkiltamesaigyak,
 kyinhän äpthlamokthlo enthlit äpkili-
 ñoma i. ñ. Galilea. ⁸ Inglingomäthche-
 yik hñ. äbwisaia yinnäkte äptämhaikha.
 Äppäsmenneyik hñ. äphäkthla; äpkili-
 ñomäk hñ. Judea, kyinhän Jerusalem,
 kyinhän Idumea, kyinhän naip Jordan,
 kyinhän Tiro, kyinhän Sidon; äpthla-
 mok änkännoksa enthlit. ⁹ H. hñ.
 äpkilpäkmitchisa äpkiltamesaigyak kya-
 näma i. ñ. eyintiminta yamit eyamkyi-
 tithla, inkyikyo hñ. äbnengyik it-
 hänäkpuk. ¹⁰ Äpkiltäkmilchischiekme-
 hñ. äpthlamokthlo enthlit; äbyithning-
 wukmek hñ. äbnamokkuk enthlit ikma-
 sämkya äbyimpehek yäkwaikmo iñikhe
 epäkningwumuk. ¹¹ Kyinhän enthlit
 kilyikhäma iktowasekha; thläma i. ñ.
 äbwita Jesus kilpolingwa i. ñ. ekyi
 äpmämyi; äpkilikthlangweyik hñ.
 Thliyip annoksa Dios Äpkyitkya, i. ñ.
 äp. apkyaneakpo. ¹² Äpkyeschik hñ.
 emata ilñiksik äbwisaia äbnamokkuk.

¹³ Äbmiyakthleyik hñ. netin inkyi-

thle; äpkilokha i. ñ. enthlit apkilasik-
 heyo. H. hñ. äbyokmo äphäkthla.
¹⁴ Äpkiltimeschischik hñ. doce neltaha
 näk apostoles; äpkyinaikyik hñ. yitna-
 hik äpkilthlingithma kyinhän äpkila-
 sinnängkäma, yäkwea i. ñ. ilapäksik
 yiltinnäsha ämyaa. ¹⁵ Äpkyibwanes-
 chischik hñ. iltäkmilchischimuk enthlit
 ningmäsche kyinhän ilapäksik kilyik-
 häma. ¹⁶ Ekyiso i. ñ. äpkilwisaia
 apostoles: Simon, mobwisaia Pedro,
 Jesus äpkiltime; ¹⁷ Kyinhän Santiago,
 Zebedeo äpkyitkya; kyinhän Juan,
 Santiago äbyathling; äpkiltimek hñ.
 äpkilwisaia s'enthlitak Boanerges, nin-
 timek inningkoo. Täkhe-äpkyitkik;
¹⁸ Kyinhän Andrés, kyinhän Felipe,
 kyinhän Bartolome, kyinhän Mateo,
 kyinhän Tomás, kyinhän Santiago Alfeo
 äpkyitkya, kyinhän Tadeo, kyinhän
 Simon Celote. ¹⁹ Kyinhän Judas Isca-
 riote, ekyiso enthlit yäkweam hñ. itäk-
 noangwumuk Jesus.

²⁰ Äptäthningwakhleyik hñ. apthlä-

kuk ; äpkyikhahangkyik hñ. anhän enthlit ; kilyaschik hñ. ithma yäkwea iñikhe itoängkuk. ²¹ Äblingangwukmek hñ. ämyaa taha äpäñcha äksäk. H. hñ. äptiyaningwakthlo, kiltemok hñ. eyintimikthla ; äpkyaneomäkpek hñ. ingkaiyehathma.

²² H. hñ. äpkilthlingikmo escribas ; Jerusalem i. ñ. äpkiliñomäk. H. hñ. äptipkischisa äbwisaiá. Äpthlingithma Beelzebub s'enthlit ; äpkilapaschi iñikhe kilyikhäma s'enthlit, kilyikhäma awischi äkyi ingyinnäkteasäk, i. ñ. äp. ²³ H. hñ. äpkilokingkya enthlit Jesus. Äpkiltinnaseha i. ñ. ämyaa yamningyaschiam anthlola : Sänkätnahe Satanás kapäsathkoho äñko ? i. ñ. äp. ²⁴ Äpkilapaschik sat äñkuk äpkilanekeha äpäñchoo wischi kämäskuk sat äptime äbwischi. ²⁵ Äpkilapaschik sat äñkuk äpäñcha äksäk enthlit kämäskuk sat iktime angyithpanma. ²⁶ Inkilapaschik sat äñkuk inamokkuk Satanás kämäskuk sat iktime kilyikhäma awischi, ine-

thla intimengwukmuk iktämhaikha, i. ñ. äp. ²⁷ Nintäthningwukmek sat änkuk äpthlänkuk enthlit äbyinnäkte mängwänchik olmuk äpkilnäкта; nelpithtitkyik sat änkuk sikhlo enthlit äbyinnäkte ekyi pai äntäkmilchasikthla nelma äpkilnäкта, i. ñ. äp. ²⁸ Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip: Kolmäscheschisik sat alyaschathma enthlit; kolmäscheschisik sat anhän aptipkischasekha äpkilwisaiä äbnamokkuk; ²⁹ Äptipkischischik sat änkuk äbwisaiä äbmäpso Espiritu Santo enthlit kolyäk-mängkasikthlik sat kyimata; yithlenäkpuk sat emata äbsithnaneomap s'enthlit, i. ñ. äp. Jesus. ³⁰ Ekyiso äpkiltinnaschik hñ. enthlit, äpkwaneomäkpek hñ. inkäthnik kilyikhäma.

³¹ H. hñ. eyankyitithla äphäcthla äpkilyathling kyinhän inkin; inghikñat itatischakthlo äpkilyathling; äpkinaikyik hñ. koltinnaschimuk. ³² Äbwäkhak hñ. Jesus äpthlamokthlo enthlit. H. hñ. kyeltinnäsa; Ingwäk läpa

inkyin ; äpkilyathling ithchik anhän thliyip äpkyitämkyikpuk, i. ñ. äp. äpk.³³ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Yäkhaischi änkuk meme, kyinhän elyathling ? i. ñ. äp. ³⁴ Äpkilyesaha i. ñ. enthlit äbwäkhaha äphäcthla. Nekylläno meme kyinhän elyathling ! i. ñ. äp. ³⁵ Äpkilyahakthlok sat änkuk Dios äptemäcthla äppaiwa enthlit ekyi pai sat ätnahik eyathling, kyinhän yaiya, kyinhän meme, i. ñ. äp.

4 Äpkiltinnasekha i. ñ. anhän ämyaa Jesus niyawa igyäkyengwiam ; äppämenteyik hñ. äphäcthla äpthlamokthlo enthlit. H. hñ. äpkyanta yamit ; äphäkmek hñ. yantawathwuk ; äpkyikhingwukmek hñ. enthlit netin inkyithle niyawa yingmin. ² Inthlamok hñ. äpkiltinnaikha yamningyaschiam anthlola. Ekyiso i. ñ. äpkiltinnaikha : ³ Nekyllaithho kyelthlingkyip seltinnaikha. Äpthlingkyik äthtiñikhe äpkyinma yäkwea iknikthlik äktik. ⁴ Äppälchis augkyi annoksa äktik ; impälwuk-

mek äthta nikha äktik amai awathwuk ; hingyahamo ikpalwa nata ; intogingkyik äthta äktik. ⁵ Na mitaimäng äthta impälwukmek nikha äktik ; kyepäklanko thlapup täkhathlit mitai mäng ; hingyahamo äthta iktipa äktik. ⁶ Ingwäk äthta netin ikhim eyäkha maiyahat ; mäthta inkyipminak äksak ma, hingyahamo igyimaingko. ⁷ Impälwukmek äthta nikha äktik naisikso yanyimmek ; kyiktingkyik äthta yanyimmek ! kyimpanäkteschik äthta äksäk ; mäthta inkaiyithneasäk. ⁸ Netin thlapup iktäkmila impälwukmuk äthta nikha äktik ; kyiktingkyi annoksa ; inthlamakthleyi igyithna ; mäthta inkäthnowuk mok igyithna maa ; thläma ohäk ingwukmuk äthta treinta, mok sesenta, mok ciento igyithna. ⁹ Äppaigyak sat änkuk inghäk enthlit ingyethho annoksa seltinnaikha. i. ñ. äp. Jesus.

¹⁰ Thläma i. ñ. äpkilwinkipa äbnamokkuk äphikthla i. ñ. ekyi Jesus, äpkilthlingithma i. ñ. äpkilanekhä kyinhän

apostoles. H. hñ. kyelpäkmitchisa Jesus inghowuk äpkiltinnaikha yamningyaschiam. ¹¹ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Yäkwea elyasängkuk kyelthlingkyip ämyaa igyithlämäthchi Dios äpkilnängkasekha; insat änkuk itnahik enthlit Dios äpkilaneikha oltinnäsha sat annoksa yamningyaschiam i. ñ. äp. ¹² Äbäaktaak iñikhe s'enthlitak, äbwitowu iñikhe äksäk kyinitchischi annoksa; äppaigyak iñikhe s'enthlitak, äblingowu iñikhe ämyaa meyasängkyi; insat änkuk itnitchasäk s'enthlitak yipankyikpuk, kolmäscheschisik sat alyasigathma, i. ñ. äp. ¹³ Mathchik elyasingkuk kyelthlingkyip seltinnaikha yamningyaschiam ithchaik? Seltämhe elyasängkoho inamokkuk seltinnaikha? i. ñ. äp. ¹⁴ Melyasingkuk kyelthlingkyip enthlit äppälchisaigyak äktik? Enthlit äpkiltinnäschäma ämyaa. ¹⁵ Impälwukmek äthta äbyinläschäma amai awathwuk; ekyiso igyitchisomäthko enthlit äblinga ämyaa,

hingyahamo ikthlingikmo Satanás, ingyimintingkyi annoksa ämyaa elma äbwathwuk enthlit. ¹⁶ Impälwukmek äthta äbyinläschäma täkhathlit mitaimäng; ekyiso igyitchisomäthko enthlit kilsowäschämo äblinga ämyaa hingyahamo äpkilyahakthlo. ¹⁷ Inkilwanäk-mangwukme ekyi; milinthlänäkmuk kyimata; kyelyikpithchitchik sat änkuk enthlit abwahanaiingko Tasik-ämyaa ekyi pai ilwatäksik; kyelminthlinkyik sat änkuk enthlit hingyahamok sat inkästehong. ¹⁸ Impälwukmek äthta äbyinläschäma naisikso yanyimmek; ekyiso igyitchisomäthko enthlit äblinga ämyaa. ¹⁹ Inkämäk äbwathwuk ämyaa; thlamokthloho mok äksäk inkilwanäk tesäkmuk, inghowuk äksäk ikthlena äbwathwuk hithmänka, kyinhän etsäpma äbnengyik äkselyäkye; kyinhän kämäpsithta ilana äksäk inkilwanäkte-säkmuk ämyaa, meko äptämhaikha iktäkmila intahak. ²⁰ Impälwukmek äthta äbyinläschäma täkmilakthlo thla-

pup; ekyiso igyitchisomăthko enthlit
 äblinga ämyaa, hingyahamo ikma
 äbwathwuk, inthlamakthleyi äptäm-
 haikha iktăkmila; ekyiso igyitchiso-
 măthko igyithna, thläma treinta, pok
 sesenta, pok ciento, i. ñ. äp.

²¹ Äpkiltinnaseha i. ñ. măkhăm : Sig-
 yahathkoho ämpitkinik emata kyale-
 waschăma kyelsaikinta? Nimpitkinma
 iaa koning wainkya? eschi anhän
 nimpitkinmuk koning nintahanăma?
 Mai! ningkyithlänmek netin hăksoyi.

²² Kătăthchik sat äksăk eyapomăthchi;
 kătipkisăthchik sat igwisaiia äksăk
 igyithlămăthchi.

²³ Äppaigyak sat änkuk
 inghăk enthlit ingyethho annoksa
 seltinnaikha, i. ñ. äp.

²⁴ Äpkiltinnaseha
 i. ñ. măkhăm; Elaithho annoksa ämyaa
 yăkweam ellinga; kyelangkyik sat
 änkuk äksăk kyelthlingkyip yithneshok
 sat igyăkmăngaikthla; ingyimhamesin-
 tak sat anhän kyelthlingkyip kyelhăth-
 nowu anthlola ämyaa.

²⁵ Inghangkyik
 sat änkuk äksăk enthlit yithkăkthlik

sat anhän mok ; insat änkuk äksäk enthlit ma koltapithchischishok sat annoksa kolyimintamok äpänko äksäk, i. ñ. äp.

²⁶ Äpkiltinnaseha i. ñ. mäkhäm : Dios äpkilnängkasekha igyitchisomäthko enthlit äpkyinaikikthla äbyinläschäma.

²⁷ Äptiyinmeyik kyimata äthtaa ; äp-thlätikheyik kyimata ikhim ; intipkyik äpkyinaikikthla ; inkyiktingkyi annoksa ; meyasingkuk enthlit iktahakthla ektinga waitthla äpkyinaikikthla. ²⁸ Iktiyipma ängo äksäk sa nathlapup ; sikthlok awa ; hingyahamok iktipa palya änkuk ; nätamin kilyinnäkäk äktik. ²⁹ Kilyinnäkäk sat änkuk äktik ekyi pai ilyäktenik ; ingwukme annoksa ninnäkthlämäkthla, i. ñ. äp.

³⁰ Äpkiltinnaseha i. ñ. mäkhäm : Yäkhais ithnik laa sigyitchisakthlo yi Dios äpkilnängkasekha ? Yäkhais äksäk ikhowu yi ? ³¹ Inghowu iñikhe mostaza äktik ; etkyitsik ängo maa äktik ningkyinaikikthla, inkäthnowuk inamokkuk

äktik. ³² Inkyinathcheyik änkuk äktik hinyahamok inkowäna, panäkte igyowa intahak ; inkälyekäk maa inamokkuk, käpaihingwumuk ektingak netin, hinyahamo iktaha elyaktamäkthla nata etkowuk koning pischischi änkuk i. ñ. äp.

³³ Inthlamok hñ. äpkiltinnaikha yamningyaschiam ; ekyiso i. ñ. äpkiltime äpkilthlikmoschäma ämyaa, igwanthla anthlola äbmäbwana kämuk äbwathwuk enthlit. ³⁴ Inghikñat iltinnasäk ämyaa meko anthloho yamningyaschiam ; thläma i. ñ. äpkilwinkipa äbnamokkuk äpkilthlikmos hñ. ekyi inthläpchoo äpkiltamesaigyak.

³⁵ Täthnäkmek hñ. äpkilpäkmitchisa äpkiltamesaigyak : Ingwa ! oltameikthla igyäkyengwiam, i. ñ. äp. ³⁶ Thläma i. ñ. kyelapäsa äbnamokkuk kyelkyinatchis hñ. ekyi Jesus yantigyowea ; kilyitlakthleyik hñ. anhän etkowuk yamit. ³⁷ H. hñ. äpkyithchiäkmo yiam ; ingnithtingkyik hñ. emata elyäkyaiam

yantigyowea awathwuk ; inglänäk hñ. yingmin yantigyowea. ³⁸ Äptinkyik hñ. Jesus itäkla yantigyowea netin äpkiltahänchischäma. H. hñ. kyelthlä-tikhäsa. Wischi, i. ñ. äp. ithlätikhe, mängkäkyowo äbnengyik ängmäskuk inningkoo ? i. ñ. äp. ³⁹ H. hñ. äpthlä-tikha ; kilyaschik hñ. ithmä yiam ; äppäkmitchischik hñ. yingmin : Nani ! kowänma annoksa, i. ñ. äp. H. hñ. äbmäscha yiam ; äpkyinmanteyik hñ. ⁴⁰ H. hñ. äpkilpäkmitchisa äpkiltame-saigyak : Yäksäktaha kyeläkanäkyi kyelthlingkyip ? Yäksäktaha kyelyaschikmo näk ? i. ñ. äp. ⁴¹ Piläpkäschik hñ. annoksa äbwita äptahakthla ; äpkilpäkmitchisomäkpek hñ. : Yäksa enthlit sa ? ikha änkuk elyäkmängak yiam kyinhän yingmin, hingyahamok elyahakthlo äptahakthla äppaiwa, i. ñ. äp. äpkilpäkmita.

5 Äpkilwukmek hñ. naip igyäkyeng-wiam, Gadareno äpkyokthla. ² Thläma i. ñ. äptipa yantigyowea äptahäñaho

i. ñ. ekyi enthlit kilyikhăma iktowasek-
 ha äpkÿiñoma i. ñ. natăkhăthpupaik.
³ Äphăkmek hñ. emata naisikso tăkhăth-
 pupaik; ikha i. ñ. nelpithtete; mimha
 i. ñ. hotopili. ⁴ Kyelpithtitimkyik hñ.
 iñikhe emata iktema năk maa sowu
 nelpithtete kyinhăn hotopili. Thlăma
 i. ñ. äpthlinga äbnamokkuk äpkilyetip-
 kisak hñ. ekyi hotopili; nikha etkowuk
 i. ñ. äptimeschischimăk sowu kyelpith-
 tete; mobwănichik hñ. ithnesik äpthlăn-
 kuk; eyinne hñ. ⁵ Ikhim kyinhăn
 äthtaa intimek hñ. iglingomăthko äpkil-
 ikthlăngwekha igyahathko inkyithle
 igwinăkte kyinhăn natăkhăthpupaik;
 äpkilpithyikhasomap äpănko hñ. inti-
 mek mitaimăng. ⁶ Măkhowuk hñ. äbwi-
 towu Jesus. H. hñ. äpkÿetkyangko
 äpkilămyithlangko; äppaikisowuk hñ.
⁷ Kilpathlingkasowuk hñ. äppăkmit-
 chisa: Jesus, Dios äpkÿitkyä, sa hitnes-
 chisik koo? Äpkÿasikhowuk änkuk
 Dios năkhetowăsha koo thla, i. ñ. äp.
⁸ Äpkÿikyik hñ. enthlit Jesus äppaiwa.

Kilyikhäma, kätyip annoksa enthlit äbwathwuk, i. ñ. äp. ⁹ H. hñ. apkilmäthneangkya: Säbwisaia ithchip? i. ñ. äp. Jesus. H. hñ. äpkyatingmowa enthlit: Koo sigwisaia Legion; ninthlamok inningkoo, i. ñ. äp. ¹⁰ Äpkilinthlanekmok hñ. äpkilmäthneangkya; äpkyinaikyik hñ. alapäksik kilyikhäma mäkhovu nikha yoklithma. ¹¹ Äpkilyaktimkyik hñ. niyawa inkyithle igwinäkte yatäpomap äpthlamokmaa, äptogingkyik hñ. ¹² H. hñ. elmäthneangkya kilyikhäma: Helapais inningkoo äpkilyinkäkthla yatapomap, olantithlik sata maa, i. ñ. in. kilyikhäma. ¹³ Inghikñat ilmiyawuk Jesus. H. hñ. elantiyipma kilyikhäma; kilantäthningwukmek hñ. äbwathwok yatapomap; äbnäktemangkukthleyik hñ. äpkilnithtingakthleyik hñ. naingmin; äbwukmek hñ. äbwanthla dos mil; äbmäschingwukmek hñ. naingmin. ¹⁴ Äpkyiñeyik hñ. kilanekha yatapomap apkiltin-naschekthleyik hñ. äpkilinkyita yata-

pomap natingma kyinhän hithmänka. H. hñ. äpkilpikhengkyä enthlit, kiltemok hñ. eta äksäk äpthleyinma. ¹⁵ Äpkilmahangkyik hñ. äphäkthla Jesus ; äbwitomäkpek hñ. enthlit kilyikhäma iktowasekha, enthlit äptema näk maa Legion äbwathwuk ; äphäkme hñ. nathlapup ; äphangwekme hñ. äptäthniekthla ; killangwekme hñ. eyinne ; piläpkäschik hñ. äbwitakpo, äpkyikyik hñ. ¹⁶ H. hñ. äpkiltinnasengkyä äbnamokkuk enthlit äbwitaikingko anthlola äptäkmilchischiam enthlit kilyikhäma iktowasekha ; äpkiltinnaschik hñ. anhän äpkilinkyitma yatapomap. ¹⁷ H. hñ. kyelpäkmitchisa Jesus äpkyaneamäkpek hñ. imhangkuk nikha yoklithma. ¹⁸ Äpkyinämteyik hñ. yantigyowea Jesus. H. hñ. apkilmäthningwäktämo enthlit kilyikhäma iktowasekha, kiltemok hñ. itnahik äpthlingithma. ¹⁹ Äpmiyokyik hñ. Jesus. Imyikthla äpthlänkuk äpkyokthla äbnamokkuk, i. ñ. äp. ; iltinnäsha

sat ämyaa äptäkmilwukmo, äptahakthla anthlola Wischi äpänkuk, äptäkmilchischiam kyinhän äpkyimlekha ithchip, i. ñ. äp. äpk. ²⁰ H. hñ. äpthlinga enthlit, äpmahangkyik hñ. Decápolis; apkiltinnaseha i. ñ. emata ämyaa äptäkmilchischiam; äblingaschik hñ. abwisaiä Jesus äptämhaikha igyinnäkte; piläpkäschik hñ. annoksa enthlit ablingaia ämyaa.

²¹ Äptamesekthleyik hñ. anhän yantigyowea. Thläma i. ñ. äbwaikthlo naip igyäkyengwiam äpkyanwa i. ñ. ekyi enthlit äphäkhla niyawa yingmin. ²² H. hñ. äpthlingikmo thläma enthlit äbwisaiä Jairo, kyimhäpmämyi i. ñ. kyeläknaikikthlithla. Thläma i. ñ. äbwita äpkilpolingwa i. ñ. ekyi äpmämyi Jesus. ²³ H. hñ. apkilmäthnea: Paingkätsipuk hätte koo, i. ñ. äp.; ityaningwumho ansikthlo ithchip; äppäkningwukmek sat änkuk kätäkmilwumuk sata, kainnakthlik sat inkyinyik, i. ñ. äp. ²⁴ Äbyitlakthleyik hñ. ; äbnäklokba i. ñ.

ăpthlamokthloho enthlit; ăbyithningwukmek hñ. Jesus.

²⁵ Impăthkăk hñ. enthlit thläma inkilana, măso i. ñ. emănkuk, intămhaikikthleyik hñ. emata doce ăbyiam.

²⁶ Eyoseyi hñ. inkilana ăpkyaskyeschăma panăkte-ingyipmaik; insohethcheyik hñ. ăkselyăkye igyanmănga ăptămhaikha; inghikñat inkătăkmilwaikmuk, kyisămchowuk hñ. ²⁷ Thläma i.

ñ. iglinga ăbwisaia Jesus inkyimpikthlo i. ñ. ekyi netin; ingmaikisakthleyik hñ. enthlit ikpăkningwukmo ăpkyăklămap.

²⁸ Ikpăkningwukmek sat ănkuk ăpkyăklămap anthlola ekyi pai otăkmilwumuk. i. ñ. in. ²⁹ Thläma i. ñ. ikpăkngwukmo ingmăsche i. ñ. ekyi iktiypima emănkuk; inglinganko hñ. iktăkmilwukmo, elloa anthlola ningmăsche.

³⁰ Ăbyasingko hñ. Jesus iktipa abyinnăkte. H. hñ. ăppankyakpo, apkilănowuk hñ. enthlit ăbyithningwiam. Yăkso enthlit ăppăkningweyo năk seyăklămăthchi, i. ñ. ăp. ³¹ H. hñ. ăpkyating-

mowa äpkiltamesaigyak; Metäk a kyelpäsmengkyä näk ithchip? i. ñ. äp. Yäksäktaha äptaha näk thliyip, yäksö enthlit sepäkningweyo näk yi? i. ñ. äp. ³² Äpkilyaha i. ñ. emata Jesus, kiltemok hñ. eta inkilana ikpäkningwaikmo äpkyäklämap. ³³ Inkyikyik hñ. inkilana, impithyinningkyik hñ.; ingyasingko hñ. annoksa iktäkmilwiam. H. hñ. igyokmo, inkilpolingwukmek hñ. äpkyinmangkäthla, inkiltinnaseha i. ñ. ikmamnoksoho ämyaa angkätäkmilwaikmo. ³⁴ H. hñ. äppäkmitchisa inkilana: Hätte, ingheyiky i ithchi, ekyiso siktäkmilchischiam. Neamuk maa! Kätäkmilchisho sat awathwuk, inkätnikthleyi kyimata äksäk, i. ñ. äp.

³⁵ Naisikso i. ñ. äppäkmitchischäma inkilana äpkilwaa i. ñ. ekyi enthlit, apkiliñekta i. ñ. äpthlänkuk kyimhäpmämyi kyeläknaikikthlithla. Inkyitsipkyik thläpkyitkyä läpaha, i. ñ. äp.; naiyämpais annoksa äbwischi, i. ñ. äp. enthlit.

³⁶ Thläma i. ñ. äblinga ämyaa Jesus

äppäkmitchis i. ñ. ekyi kyimhäpmämyi
 kyeläknaikikthlithla : Nowawoho an-
 noksa äbnengyik, näkheyaschim annok-
 sa koo, i. ñ. äp. äpk. ³⁷ Äpkilapaschik hñ.
 äbnamokkuk enthlit äbnäklo i. ñ. ekyi
 Pedro, kyinhän Santiago, kyinhän Juan,
 Santiago äbyathling. ³⁸ H. hñ. äbwuk-
 mo äpthlänkuk kyimhäpmämyi kye-
 laknaikikthlithla ; äptäthningwukmek
 hñ. elpäkmetengkäthla inkilana ; abwi-
 tangwukmek hñ. inkilana igyäpkathlek-
 ha, inkilinthläkmameha i. ñ. ³⁹ Thlä-
 ma i. ñ. äptäthningwukmo käñi äpkil-
 päkmitchis hñ. ekyi inkilana : Yaksäk-
 taha kyelpäkmetengkya näk ? Yäksäk-
 taha kyelyäpkathlengkya näk ? inkät-
 sipäk kilanetkuk, intinkyi annoksa,
 i. ñ. äp. Jesus. ⁴⁰ Inkiliktingmeyik
 hñ. ; Jesus i. ñ. äpkyismesakpuk. Thlä-
 ma i. ñ. äpkilapäsa yoklithma inkilana
 äbnäklo i. ñ. ekyi ingyabäm insäkkyaa
 kyinhän inkyin, kyinhän äpkilthling-
 ithma ; äptäthningwukmek hñ. käñi
 igyitnäkthla insäkkyaa. ⁴¹ H. hñ.

äpma amik, äppäkmitchischik hñ. Talitha cumi, i. ñ. äp.; neltime inningkoo, Semai, ikpäkmitchischi iñikhe, käthlätikhe. ⁴² H. hñ. ikthlätikha insäkkyyaa; inthlingkyik hñ.; etkuk hñ. annoksa inkilana, doce äbyiam anthlola. Pil-äpkäschi hñ. annoksa igwitathko. ⁴³ Äpkyeschik hñ. ilñiksik äbwisaia äbnamokkuk; äpkyinaikyik hñ. kolmesik ikto.

6 Äpkyimpakthleyik hñ. mäkhäm Jesus; äbmiyakthleyik hñ. äpkyokthla äpängo: äbyitlakthleyik hñ. äpkiltame-saigyak. ² Thläma i. ñ. igwukmo Ikhim-ninghäkthla äpkilthlikmos hñ. ekyi enthlit kyeläknaikikthlithla. Pil-äpkäschi hñ. annoksa iglingomäthko äpkiltinnaikha. Yäksäktaha äpkyibwänko näk äpkiltinnaikha s'enthlit? Yäksö elthlikmoschäma äptämhaikha simpiläpkäschäma? i. ñ. in. ämyaa äpkyaneakpo. ³ Yäksö enthlit thla? Ikhawe iaa carpintero äthta, Maria etkya? Äpkilyathling iñikhe Santiago,

kyinhän Jose, kyinhän Judas, kyinhän Simon ; inghaha läpaha äpkilyathling taha inkilwanaa, i. ñ. in. ämyaa äpkya-neakpo. Äptäknoekpek hñ. ⁴ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Äpkyasikhämäkpö iñikhe profeta lithmäñka, mäkyi ingyasikhämäkpö profeta äpkyokthla äpäñko, nibyesikso äpäñcha äksäk, äpthläñkuk äpäñko anthlola, i. ñ. äp. ⁵ Appäkningwukmek hñ. äptäkmilchischikmo iñikhe äpkanto enthlit amilyinnakte ; mobwäñchik hñ. itnahik tamhaikha-simpiläpkäschäma, enthlit äbyaschiam äkyi eñomäkthla. ⁶ Piläpkaschik hñ. annoksa Jesus enthlit äbyaschiam.

H. hñ. äptiyasekingkya natingma äphäthyinkyikma, ämya i. ñ. äpkil-tinnasäk.

⁷ H. hñ. äpkilokingkya äpkilano-makpo apostoles ; äpkilasinnäkyik hñ. ; kanit hñ. äptimek kyimata apkilapäschäma ; äpkyinaikyik hñ. ilapäksik kilyikhäma. ⁸ H. hñ. äppaikisangko :

Nelsoha annoksa äksäk amai, igwanthlänkuk kyeltäskabaikha, meko sat nahapă, meko sat kilpăsmănga, meko sat äkselyăkye ; ⁹ Eltetikthla sat kyeltet-hokyelmănkuk ; thläma äpawa sat yeltimhik, i. ñ. äp. ¹⁰ Kyelantăthningwukmek sat änkuk tingma yăkwanthla elwumhok elhăkha sat kyelpănkuk maa, nelyăkmangkăs annoksa kyelthlänak naisikso kyelhaikha natingma, i. ñ. äp. ¹¹ Insat änkuk ingyapeha kyelthlingkyip, insat änkuk ingyahăthnowuk kyeltinnaikha elpălchis sat thlapup kyelmănkuk kyelthlinga sata, kolkyinitchise sat eltăknoaikpuk, i. ñ. äp. Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip, kyelapaschik sat änkuk kyelthlingkyip, sat eyapaing kăngăskuk, i. ñ. ap. ¹² Thläma i. ñ. äpkilthlinga äpkiltinnăshā i. ñ. ekyi enthlit äpkyanăma eyăkmăngkăsik äbwathwok. ¹³ Äpkilapaschik hñ. kilyikhăma; pithmuk hñ. apkiltithnaingkuk äpkiltăkmilchischikmo enthlit amilyinnăkte.

¹⁴ Inglingomăthcheyik hñ. äbwisaia Jesus hithmäka. Äblingangwukmek hñ. anhän ämyaa Herodes, abwischi hñ. H. hñ. äpthlenakpo äbwisaia : Juan Bautista eschi, i. ñ. in. ämyaa äpkwaneakpo ; äpthlatikhangwukme iñikhe, ekyiso äptipkischäma tämhaika-simpiläpkäschäma, i. ñ. in. ämyaa. ¹⁵ Elias eschi, anhän, i. ñ. äp. äbnamokkuk enthlit. Profeta eschi anhän, mathla profeta äbwanyam hñ. naño, i. ñ. äp. äbnamokkuk. ¹⁶ Thläma i. ñ. äblinga ämyaa Herodes aptim i. ñ. ekyi : Juan näk ängo, sigyongkäthma äthta, äpthlatikhangwukme näk, i. ñ. äp. wischi. ¹⁷ Äpkypaschik hñ. selpithtetomo Herodes kyanäma i. ñ. eyintaminta Juan. H. hñ. äptäthnesa selpithtetomäkhla ; ikhawe iñikhe aptahakthla äpänko, kilana äkyi eñomäkhla, Herodias i. ñ. igwisaia, Felipe, Herodes äbyathling äptawa ; äpma äpänko i. ñ. äbyathling äptawa Herodes. ¹⁸ Äppäk-mitchischik hñ. äbwischi Juan : Mob-

wānchik thliyip itnahik äptawa abyathling äptawa, i. ñ. äp. Juan. ¹⁹ Inglokyik hñ. Herodias; intäknokyik hñ. Juan, eltemo i. ñ. imatang, ingyawānchi, äbmiyokyik hñ. äbwischi. ²⁰ Äpkyekpek hñ. Juan; äptasik hñ. s'enthlit, kyinhän äppewomo; ekyiso äbyasingkok hñ. äbwischi. Thläma i. ñ. ablinga äppaiwa äpkilyahäkthlo i. ñ. ekyi äbwischi; kilsowasowu i. ñ. äphathlinmo äpkiltinnaika. ²¹ Kilinthlänäkmek hñ. wischi äptawa. H. hñ. äpkiltämhakpo kyaiya Herodes apthlänkuk, alwankaiyam anthlola wischi äptiyam. Äpkyanwekthleyi hñ. aptaigyak yapkilaiyowo äbnamokkuk, kyinhän selpithtetomo kyanmipmämyi, kyinhän enthlit kilaimakpo Galilea. ²² Naisikso äptaigyak hñ. igyoekthlo äptoäkthla wischi äptawa etkya. H. hñ. iктаingkyä; äbyispäkyik hñ. iктаikha äbwischi kyinhän äpkiltblingithma. H. hñ. äppäkmitchisa kilanetkuk; Helmäthna ansikthlo äksäk

eyamiñethlo ämkesik sata koo, i. ñ. äp. wischi. ²³ Äppekischasowuk hñ. äppaiwa wischi: Elmäthnäkyik sat änkuk ahäncho äksäk mämyowe sat nathlit, ingwaime sat älmesik äksäk selmäthnängkäma, i. ñ. ap. wischi. ²⁴ H. hñ. iktipa; inkilmäthningwakhleyik hñ. inkyin: Yäkhais äksäk olmäthna yi? i. ñ. in. Kälmäthna sat Juan Bautista äpkatik, i. ñ. in. eyanea inkyin. ²⁵ H. hñ. igwakhlo mäkhäm äphakhthla abwischi inkilmäthnea i. ñ. ekyi: Emiñeyi iñikhe Juan Bautista äpkatik awathwuk äksäk-paihe, himkyes ansikhthlo, i. ñ. in. eyanea. ²⁶ Inthlingowuk hñ. äbnengyik wischi, inkiläpwaikmek hñ.; äbmiyokyik hñ. iñikhe, ekyi eñomäkhthla äppekischischämo äppaiwa kyinhän äpkilthlingithma. ²⁷ H. hñ. äpkyapäsa selpithtetomo äpkyanäma i. ñ. ingyäk-hingwukthla. H. hñ. äpmahangko selpithtetomäkhthla; äbyäktenchischik hñ. äbyispuk. ²⁸ Kyelpitkinkyik hñ. äpkatik awathwuk äksäk-paihe; kyel-

santeyik hñ. H. hñ. äbmesa kilanetkuk ;
ingmeschik hñ. inkyin. ²⁹ Thläma i. ñ.
äblinga ämyaa Juan äpkiltamesaigyak
äbwäta i. ñ. ekyi äphabik, kyeletowän-
yik hñ.

³⁰ H. hñ. äpkiltäk hingwukmo apos-
toles, äpkyäknakthleyik hñ. äphäkthla
Jesus ; äpkiltinnaschik hñ. ikthlamok-
thloho äksäk äptämhaikha kyinhän
äpkiltinnasekha äpkyiñektänthla. ³¹ El-
kyithyim ansikthlo kyelthlingkyip,
anthlong sat mäkhowu yoklithma-iktäk-
mobegyak, ollokäschimuk sat nelyäm-
paia, i. ñ. äp. Jesus äpkylenea äpkiltame-
saigyak. Äbyäkmängakpek hñ. äbyoek-
ikthla enthlit, kilhämäkpek hñ. maik.
³² Äpkilyithlakpo hñ. äpkilchanta yan-
tigyowea, äpkilmahangkyik hñ. yok-
lithma-iktäkmobegyak. ³³ Äbwitang-
wekthleyi hñ. iñikhe äpkilthlinga en-
thlit, äbyikpilchangwukmek hñ. yamit ;
äbnäktémangkukthleyik hñ. enthlit
time nathlapak, äpkilwea äpmämyi i. ñ.
intahak naip watsäm, äppasingwukmek

hñ. enthlit äppitkinwanthla yamit.
³⁴ Thläma i. ñ. äptiyipwukmo Jesus
 äbwit i. ñ. ekyi enthlit äpthlamok maa;
 yitnäkho hñ. äbwathwuk Jesus; kiläp-
 wumkäschik hñ. äbwita enthlit mathla
 nipkyesik meko äpkilanekeha; äppikhes-
 chik hñ. ilthlikmosik ämyaa. ³⁵ Tithlo
 hñ. annoksa ikhim äbyokthlo i. n. ekyi
 Jesus äpkiltamesaigyak. ³⁶ Täthnäkme
 iñikhe, meko tingma sathma, i. ñ. äp.;
 ilapais annoksa enthlit, yetingyingkuk
 sat äpänko äptaigyak natingma, maik
 inkilnabuk s'enthlitak, i. ñ. äp. äpkilta-
 measaigyak. ³⁷ H. hñ. äpkyatingmowa
 Jesus: Kyelthlingkyip äkyi, elmes
 äpto, i. ñ. äp. Säntämhe olmesik äptaig-
 yak, äntingyiaa kilpäsmanğa natingma,
 doscientos äkselyäkye anthola igyan-
 manğa? i. ñ. äp. ³⁸ Säthchäbwam kil-
 päsmänğa kyelpänchak? eltiyaning-
 wukthla häna, i. ñ. äp. äpk. Thläma
 i. ñ. äppinchisa äpkilyitsate äpkiltinnas
 i. ñ. ekyi. Thlämemik thlaik, anit
 kiläasma anhän, i. ñ. äp. ³⁹ Ingyana sat

elyäkyemo äpha enthlit napaät, i. ñ. äp. äpk. ⁴⁰ Äpkilyäkyehangyik hñ. äphaikha napaat, ciento kyinhän cincuenta hñ. mophaikha kyimata enthlit. ⁴¹ Thläma i. ñ. äpkilma kilpäsmanga kyinhän kiläśma äpsikhikthlo i. ñ. ekyi netin äbwatikhäpkäsa i. ñ. enthlit äptaigyak. Äpkilyapitchasengkyik hñ. nabäkhäa kilpäsmänga; äpkilmesekthleyik hñ. kyimata äpkiltamesaigyak äpkyanäma i. ñ. ilmesängkuk enthlit, äbmilasiktimkyik hñ. anhän kiläśma. ⁴² Äpkilyäpkanekmok hñ. änkännoksa äptogingko enthlit kilanomakpo. ⁴³ Äpkilmakthleyik hñ. kilpäsmänga nabäkhäa äpkilaimomap kyinhän kiläśma elemomäthchi; äpkillanengko hñ. doce kyelthläta-kilpäsmänga. ⁴⁴ Äbwukmek hñ. cinco mil enthlitak äptogingko i. ñ. kilpäsmänga.

⁴⁵ H. hñ. äpkilpäkmitchisa äpkiltamesaigyak äpkyanäma i. ñ. ilkyinämtik yantigyowea; äpkyinaikyik hñ. iltameikthla watsäm ikmahangko näk maa

Betsaida. H. hñ. äpkilapäsa äpthlamokthlo enthlit. ⁴⁶ Thläma i. ñ. äpkilapäsa enthlit äpthling hñ. ekyi Jesus, äpmahangkyik hñ. inkyithle igwinäkte yäkwanthla i. ñ. ilmäthningwumuk. ⁴⁷ Yäkteschik hñ. igwukmo yantigyowea naisikso igyäkyengwiam ; inthläpko hñ. Jesus täkhathlit. ⁴⁸ Äbwitangwekthleyik hñ. äpkilyinnäktesa äpkilyigwemin äpkiltamesaigyak ; inghikñat inkäthlñik yamit, äptahãnea i. ñ. yiam. Kyitik hñ. äptiyipmäkthla yoäbwanyam äbyiam hñ. ekyi äpkiltamesaigyak, äpthlingkyik hñ. netin yingmin, kiltemok hñ. itningwumuk amämyi yamit. ⁴⁹ Thläma i. ñ. äbwitomäkpo äpthlinga naingmin äpkyaneap hñ. ekyi kilyikhäma. H. hñ. äpkilikthlängwengkya. ⁵⁰ Thlamokthloho hñ. enthlit äbwitaia, äpkyekpek hñ. H. hñ. äpkilpäkmitchisa äpkiltamesaigyak ; Elyinnäktes kyelwathwok koo sa, näkhelaiyi annoksa, i. ñ. äp. ⁵¹ H. hñ. äpkyanta yantigyowea ; äpkyinmanteyik hñ. yiam

piläpkäsčik hñ. annoksa äbwitomäkpö,
 äpkyikyik hñ. enthlit. ⁵² Inghikñat
 inkäthlenäk äbwathwuk äpthlamasekik-
 thlo kilpäsmänga; ingyahemeyik hñ.
 eltameyengko äksäk s'enthlitak.

⁵³ Thläma i. ñ. äpkiltameakthla
 watsäm äpkilwum hñ. ekyi yoklithma
 igwisaia Genesaret; kyelpitkinkyik
 hñ. yantigyowea igyimäkikthlithma.

⁵⁴ Thläma i. ñ. äpkilantiyipwukmo
 äbyikpilchikpo i. ñ. ekyi Jesus. ⁵⁵ Näk-
 temangkukthleyik hñ. enthlit hitbmän-
 ka, äbnäclosekthleyi hñ. ningmäsche
 iktämhaigyak. Thläma i. ñ. iglingo-
 mäthko äbwisaia äbwaa Jesus äpkilpät-
 minta i. ñ. ekyi äpkiltahanäma. ⁵⁶ Thlä-
 ma i. ñ. äbwukmo natingma kyelninkin
 hñ. ekyi ningmäsche iktämhaigyak amai
 awathwuk, kyelmäthnäkyik hñ. Jesús
 yäkwea i. ñ. kolpäkningwumuk na-
 bākha äptäthniekthla; äppäkningwuk-
 mek hñ. änkuk äptäthniekthla enthlit
 äpkiltäkmilwum hñ. ekyi.

7 Äpkiliñekteyik hñ. Jerusalem nabäk-

ha Fariseos kyinhän escribas, äpkyak-nakthleyik hñ. äphäkthla Jesus. ² H. hñ. äbwitangko nabäkha Jesus äpkiltamesaigyak äptogingko kilpäsmaŋga elpaisamthlo äpmek, inghikñat ilchipmek sikthlo yingmin. Thläma i. ñ. äbwita äptäknoaschis hñ. ekyi. ³ Äbwanangko hñ. annoksa äptemäkthla yamningaiyo Fariseos kyinhän apthlamokthloho Kya Judea, mitoangke hñ. a milchangko anthlo äpmek. ⁴ Thläma i. ñ. äpkilwaikthlo äpthlänak äpkilwatesa anthlo äptiyasekha natingma eyäkpäsak haiky i yingmin amämyi äptaigyak. Inthlamok hñ. äptemäkthla taha äbwanaiingko äbyitlokäsa ithnaiky i amai Fariseo. Äpkyithpähäk hñ. yingmin inghaikuk, kyinhän ingwainkya, kyinhän ninkinmipto, kyinhän äpkiltahana. ⁵ H. hñ. kyelpäkmitchisa Jesus : Yäksäktaha äptogingko näk elpaisamthlo äpmek thliyip äpkiltamesaigyak? Yäksäktaha a wahanaiingko näk iktemäkthla äppaiwa yamning-

aiyo? i. ñ. äp. ⁶ H. hñ. äpkya-tingmowa Jesus: Enthlit äpkilaigma-sekha kyelthlingkyip, äbnäktathleschik hñ. waitkyahik Isaias, kyelthlingkyip kyelthlenomäkpuk: Kiltasi iñikhe äpkilpäkmesmo s'enthlitak äpthleyinma Dios äpkilyithlämäkpo ekyi iktäk-nängkäma äbwathwuk. ⁷ Inkäpewowu äppaikischämo Dios s'enthlitak, apkilta-mesangkyi annoksa äbnamokkukenthlit äptemäkthla' äppaiwa, i. n. äp. Isaias. ⁸ Kyelyamäsmeyi kyelthlingkyip Dios äpkilapaschäma, kyelwahanangko annoksa enthlit äppaiwa, inghowuk kye-lithpäkhaiingko yingmin inghaikuk, kyinhän ingwainkya, kyinhän moäksak, i. ñ. äp. ⁹ Kyia! kyelyiñoa näk Dios äppaiwa, kyeltämho annoksa eltäkmilchisik enthlit äppaiwa, i. ñ. äp. ¹⁰ Äptahak hñ. iñikhe Moises: Itneschis kyimhäpmämyi äbyabäm kyinhän emhamämyi inkyin; äbyinneyi sat änkuk äbyabäm kyinhän inkyin ingyana sat imatäng taha äbyimänma, i.

ñ. äp. ¹¹ Kyeltahak kyelthlingkyip : Äptimek sat änkuk enthlit ingyana äbyabäm kyinhän inkyin : Käthwowu mowänchi ämkesik ahäncho äksäk, Corban intahak (neltime inningkoo Dios ningegyak annoksa) misithnanekpek sat enthlit, kyeltahak kyelthlingkyip. ¹² Kyelmiyokyik enthlit yitäkmilchisik äbyabäm kyinhän inkyin. ¹³ Kyeltowaseha kyimata Dios äppaiwa kyelthlingkyip, yamningaiyo äppaiwa äkyi eñomäkthla ; ekyiso kyeltamesangkyik kyimata kyelnamokkuk, kyinhän, thlamokthlo äksäk inghowuk sa kyelanäk kyelthlingkyip, i. ñ. äp.

¹⁴ H. hñ. äpkilokingkya enthlit, äpkiltinnaseha i. ñ : Nekyelaithho kyelthlingkyip seltinnaikha, elyasängkoho annoksa koo sikpaiwa. ¹⁵ Yäkhais äksäk ikpaisingkischäma näk enthlit ? inkäpaisingkise enthlit äksäk iktäthnäma äbwukmo, ekyi äksäk iktiypma kyimata äbwathwuk impaisingkischik enthlit, i. ñ. äp. ¹⁶ Äppaigyak sat an-

kuk inghāk enthlit ingyethho annoksa seltinnaikha, i. ñ. äp.

¹⁷ Thläma i. ñ. äptäthningwakhlo äpthlänkuk kyiñe ithnaikyi äbnamokkuk, äpkilmäthningwakhleyik hñ. äpkiltamesaigyak inghowuk äpkiltinnaikha yamningyaschiam: ¹⁸ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Yäksäktaha a melyasingko näk seltinnaikha? Nekyi kälyitsit kyelwathwuk; intäthneyik sat änkuk äksäk enthlit äbwukmo inkäpaisingkise enthlit. ¹⁹ Inkätthlik ingwathwuk äksäk nintämäktthla anthlola, intäthneyi annoksa ingwukmo hingyahamok ningyäkna, i. ñ. äp. Äpthlenchik hñ. äpkylenea mängaik ninto. ²⁰ Ekyi inkäpaisingkisik enthlit, äksäk iktiypma ingwathwuk, i. ñ. äp. ²¹ Inkyiñomäk ingwathwuk äksäk mäso: Mäso elkyitämsäma ingwathwuk, sintowaschasekha innäktiymkaa, ningyaiyam inkilana, neäkke ingmowuk. ²² Ningmiñithma, etsäpaikha in-nengyik äksäk, nintämhaikha ikmäso,

nelyithlänchisaikha, inghelnongkäma, nelyasipkasekha, nintipkischasekha äb-wisaia ingmowuk, nelaimathko, molya-sigathma. ²³ Ekyiso äksäk ikmasäm-kyaa inkilantipkyi äbwathwuk enthlit, ekyiso ikpaisingkischäma enthlit, i. ñ. äp.

²⁴ Äpkyimpakthleyik hñ. mäkhäm Jesus, äpmahangkyik hñ. nikha yok-lithma igwisaia Tiro kyinhän Sidon; äbyithlakpo hñ. iñikhe äptäthningwuk-mo tingma, mobwänchik hñ. ethchisho enthlit. ²⁵ H. hñ. iglinga äbwisaia thläma inkilana, kilyikhäma i. ñ. iktowasekha etkya; ingyokmek hñ. maa, inkilpolingwukmek hñ. äphäkthla.

²⁶ Inghikñat inkätnaba Kya Judea inkilana, Kyag Siro-fenice i. ñ. inkilmäthnäkyik hñ. inkyinaikyik hñ. ingyapäksik kilyikhäma awathwuk etkya.

²⁷ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Kana sat kätöängkuk amämyi insäkkyyaaletkowuk kätöängkuk haiky iksimhing; ikhä ningyiminta insäkkyya ikto

yăk weam ängaschisăngkuk simhing, i. ñ. äp. ²⁸ H. hn. eyatingmowa inkilana ; Nokso năk ängo, Wischi, inkilyaktimkyi iñikhe simhing etkowuk koning mesa, intogyi annoksa ikto insăkkyaa ikpalchisaikha, i. ñ. in. ²⁹ H. hñ. äpkya-tingmowa Jesus : Ätsi năk thliyi ikpaiwa ; kătăkhikthla annoksa, ingwinkyipkyik thlaik kilyikhăma awathwuk etkya, i. ñ. äp. ³⁰ Thläma i. ñ. igwaktthlo itblănkuk ingwit i. ñ. ekyi etkya netin iktahanama, ingwinkyipkyik hñ. kilyikhăma.

³¹ Äpkyimpakthleyik hñ. măkhăm, Tiro i. ñ. äpkyimpowu, äpmahangkyik hñ. Sidon, äbyekak hñ. nikha yoklithma igwisaiia Decapolis, äbwakthleyik hñ. măkhăm igyăkyengwiam Galilea.

³² Kyelyintimăkmek hñ. äphăkthla thläma enthlitmilñaethma, asămchik hñ. anhăn äppaiwa ; kyelpăkmitchischik hñ. Jesus äpkwaneakpo, epăkningwumuk. ³³ Äpkyithläkkăschik hñ. äbnamokkuk, äpheschik hñ. inthläpko,

ăpkilpăngwatchischik hñ. ăppaigyak awathwuk, ăpkiltithnaingkyik hñ. ăbyimanăng enthlit ăbăthkuk. ³⁴ Ăpsikhakthlo hñ. netin Jesus yitlokmo hñ. elwinkyipma ăbnengyik. H. hñ. ăpăkmitchisa : Ephatha, kălyăngkathlikthloho sat ănkoyi, i. ñ. ăp. ³⁵ H. hñ. elyăngkathlekthlo ăppaigyak, ingliathcheyik hñ. ahik abăthkuk, intăkmilakthleyik hñ. ăppaiwa. ³⁶ Ăpkyeschik hñ. iñikhe ăbnamokkuk itipkischisik ăbwisaja ăptăkmilchischiam ; ăpkilpăkmitchisakthlok hñ. emata enthlit ; inghikñat ilyahakthlo, ăpkiltinnaschik hñ. annoksa ăptăkmilchischiekmo. ³⁷ Pilăpkăschiik hñ. annoksa ăbwitakpo : Intasok ănkănnoksa ăpkilanaia ăksăk ; ăpkilaneschik ăppaigyak milñaethma enthlit ; ăpkilaneschik ăbăthkuk enthlit mekyăppaiwa, i. ñ. in. ămyaa ăpkyaneakpo.

8 Ăpkyikhahangkyik hñ. emata enthlit ăphăkthla Jesus, inghikñat ăptaigyak ma. H. hñ. ăpkilokingkya ăpkil-

tamesaigyak, äpkilpäkmitchischik hñ.
² Yitnakhasowuk okäthwuk s'enthlitak,
 i. ñ. äp.; antanthläma ikhim inñikhe
 intahak selyitlaikha, mäkyi äptaigyak
 ma, i. ñ. äp. ³ Maik inkilnabuk
 s'enthlitak, elapaschik sat änkuk äp-
 thlänak mekyithla äpto yimäsching-
 wukthlik sat yäkwanthla ilmeyikthla,
 tiyäpo äpkiliñomäkthla nabäkha en-
 thlit, i. ñ. äp. ⁴ H. hñ. äpkyatingmowa
 äpkiltamesaigyak: Intingma säthma
 ma, eschi äntingyangwume kilpäs-
 mänga ethlaha, igwaikinthla anthlola
 elyäpkänmuk enthlit? i. ñ. äp. ⁵ H.
 hñ. äpkilmäthneangkya: Säthchäbwam
 kilpäsmänga kyelpänchak? i. ñ. äp.
 Siete ithchaik, i. ñ. äp. ⁶ Äpkyinaikyik
 hñ. ithmäkha enthlit nathlapup. H.
 hñ. äpkilma kilpäsmänga; inthlenchik
 hñ. äbwathwuk, äpkilyapitchasengkyik
 hñ. nabäkhaa kilpäsmänga, äpkilmesek-
 thleyik hñ. kyimata äpkiltamesaigyak
 äpkyanäma i. ñ. ilmesängkuk enthlit,
 äbmilasiktimkyik hñ. ⁷ Inghangkyik

hñ. anħan anto kilasma etkowuk ;
 äbwatikhäpkäschik hñ. äptaigyak,
 äpkyinaikyik hñ. ilmesängkuk anħan
 enthlit. ⁸ Äpkilyäpkanekmok hñ. äp-
 taigingko enthlit ; äpkilmakthleyik hñ.
 kilpäsmänga nabäkhäa äpkilaimomap ;
 äpkillanengko hñ. siete kyelthläta-
 kilpäsmänga. ⁹ Äbwukmek hñ. cuatro
 mil enthlitak äptogingko. H. hñ.
 äpkilapäsa enthlit. ¹⁰ H. hñ. äpkyanta
 yantigyowea, äpkiltamesaigyak i. ñ.
 äpkilthlingithma, äpmahangkyik hñ.
 nikha yoklithma igwisaia Dalmanuta.

¹¹ H. hñ. äpkilwaa Fariseos, kyelpäk-
 mitchischik hñ. Jesus, kyelmäthnäkyik
 hñ. äksäk mängkyinitkischäma eñäma
 Netin, kiltemok hñ. epkainik. ¹² Inkil-
 winkyipo hñ. äbnengyik : Yäksäktaha
 äpkiltämho näk s'enthlit eta äksäk
 mängkyinitchischäma ? Nokso koo
 sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip, mäl-
 mesik sat s'enthlitak äksäk mängkyin-
 itchischäma, i. ñ. äp. ¹³ Äpkyimpak-
 thleyik hñ. mäkhäm, äpkyantakthleyik

hñ. anhän yantigyowea, äbmiyakthleyik hñ. naip.

¹⁴ Äpkilwänkäkmeek hñ. a misowa kilpäsmänga Jesus äpkiltamesaigyak, thläma äpänko hñ. kilpäsmänga yantigyowea awathwuk. ¹⁵ H. hñ. äpkilpäk-

mitchisa äpkiltamesaigyak : Elawoho annoksa kyelthlingkyip kilpäsmänga äbwitik äpänkuk Fariseos kyinhän Herodes, i. ñ. äp. ¹⁶ H. hñ. äpkilpäk-

mitchisakpo : Näk kilpäsmänga inginkuk ma, i. ñ. äp. kilpäkmita. ¹⁷ Thläma

i. ñ. äblinga äpthlenomap Jesus äpkilpäkmitchis hñ. ekyi äpkiltamesaigyak : Yäksäktaha ikthlena näk kyelwathwuk meko kilpäsmänga ? Yäksäktaha a

melyasingko näk siktämhaikha ? Elk-yinitchischiaa mäkhäm, kälyehe iaa mäkhäm kyelwathwuk ? i. ñ. äp.

¹⁸ Kyelbäktaak näñikhe inghäk, yäksäktaha melwita näksäk ? Kyelpaigyak näñikhe inghäk, yäksäktaha mel-linga näk ? kyelwänkäkmeaa siktämhaikha äthta ? i. ñ. äp. ¹⁹ Thläma äthta

sigmiläscha cinco kilpäsmänga äptoak ithnaiky i cinco mil enthlit, kyelmakthleyik äthta kilpäsmänga nabākhaa äpkilaimomap, sähtigwam kyelthläta ? i.

ñ. äp. Doce, i. ñ. äp. äpkiltamesaigyak.

²⁰ Thläma äthta sigmiläscha siete kilpäsmänga äptoak ithnaiky i cuatro mil enthlit, kyelmakthleyik äthta kilpäsmänga nabākhaa äpkilaimomap, sähtigwam kyelthläta ? i. ñ. äp. Siete, i.

ñ. äp. äpkiltamesaigyak. ²¹ O Yäksäktaha melyasingko näk yi? i. ñ. äp.

Jesus.

²² Äbwakthleyik hñ. Betsaida. H. hñ. kyelyintimäkmo äphäkthla enthlit mekya abäktaak, kyelpäkmitchischik hñ. Jesus äpkyleneakpo epäkningwumuk. ²³ H. hñ. äpma äpmik äbyintima

i. ñ. taip tingma; äpkiltithnaingkyik hñ. äbyimanäng enthlit äbäktaak. Thläma i. ñ. äppäkningwukmo äpkilmäthna i. ñ. ekyi: Mälyiptekthlo etkyitso anthlola, i. ñ. äp. ²⁴ Äpkilyaha

ha hñ. iñikhe enthlit. Igwitak iñikhe

enthlit kiltiyasengkya nāk maa, tiya-
 bengkyi kya selānowu, mathla yamit, i.
 ñ. äp. ²⁵ H. hñ. äpkilmaschasengko
 äbāktaak, äpkyinaikyik hñ. ilyaikha ;
 kiltākmlakthleyik hñ. äbāktaak kil-
 siekthlo hñ. ithma äpkilyahangkya en-
 thlit. ²⁶ H. hñ. äpkyapāsa enthlit äp-
 thlānkuk. Neamuk ! Naipewoho an-
 noksa natingma, naitinnāsha annoksa
 enthlit äbwakthlithla natingma, i. ñ.
 äp. äpk.

²⁷ H. hñ. äpkilthlinga Jesus kyinhän
 äpkiltamesaigyak, maikyaa i. ñ. äpti-
 mek kyimata natingma neltaha nāk
 Cesaréa de Filipo. Nathlit amai hñ.
 äpkilmäthningwukmuk äpkiltamesaig-
 yak : Ikthlenathcheyi koo läpha na-
 tingma, säthchiptaha enthlit a sethlena ?
 i. ñ. äp. Jesus. ²⁸ H. hñ. äpkya-
 tingmowa äpkiltamesaigyak : Juan
 Bautista iñikhe äpkyaneakpuk ; Elias
 iñikhe anhän äpkyaneakpuk ; äpkyane-
 akpe äthta anhän profeta hñ. nāno, i. ñ.
 äp. ²⁹ Elthlenchi iñikhe kyelthling-

kyip thla, säthchik kyeltaha kyelthling-
 kyip selthlena ? i. ñ. äp. Jesus. H. hñ.
 äpkyatingmowa Pedro : Thliyip annoksa
 Cristo, i. ñ. äp. ³⁰ Äpkyeschik hñ.
 äpkiltamesaigyak ilñiksik äbwisaia.
³¹ H. hñ. äpkiltinnäsa äpkiltamesaigyak
 yäkwanthla inkätnahäksäk : Ingyiby-
 sik sat Enthlitak-äpkyitkya ; yetäknoa-
 ikpuk sata, yamningaiyo sat itäknoa,
 kyinhän yamsacerdote, kyinhän escri-
 bas ; yimatäng sat anhän ; antanthläma
 ikhim sat inkätnahik ithlatikhangwu-
 muk mäkhäm, i. ñ. äp. ³² Äppekiso-
 wuk hñ. äppaiwa Jesus. H. hñ. äpkyi-
 thläkkäsa äbnamokkuk Pedro. Kyel-
 yimätchisaha i. ñ. Jesus, Pedro i. ñ.
 äbyimätchisaikha. ³³ H. hñ. äppan-
 kyakpo Jesus, äpkilänowuk hñ. äptame-
 saigyak ; kyelpäkmitchischik hñ. Pedro,
 kilyaschik hñ. iñikhe ithma ; Ingyiñi,
 Satanäs ithchip, meyasingkuk thliyip
 Dios äpäicho äksäk, igwanthlänkuk
 äbyasingko enthlit äpäicho äksäk, i. ñ.
 äp. Jesus.

³⁴ H. hñ. äpkilokingkya enthlit kyinhän apkiltamesaigyak äpkiltinnas i. ñ. ekyi: Kiltämho sat änkuk hetloho koo amai enthlit, naingyana annoksa itäk-milchisäkpoho äpängo; ingyana sat ipätmikthla äpängo äksäktingyeschäma, hetloha sat kyimata koo. ³⁵ Kiltämho sat änkuk enthlit imyokpoho äpängo yithñinmuk sata; insat änkuk ingyasikhakpoho äpängo iktahakthla eñämäktthla koo kyinhän Tasik-ämyaa yimyokpoho sat äpängo s'enthlit. ³⁶ Yäkhais ängyiñowe ikhowu anthloho igyanmomäktthla yinnäkte innengyik? ³⁷ Intasiaa inkaiyanmäng ikthlamokthloho äksäk hithmäntka yinnäkte innengyik? Mäscheyik sat änkuk igyinnäkte äbnengyik enthlit käthmokthla sat niptamin äpkilnäkta. ³⁸ Eminkaschik sat änkuk enthlit koo kyinhän koo sikpaiwa inkäthwowu nibyesikso enthlit äbmäbsämkyaa kyinhän äbyinningkischäma, yemin-käksik sat anhän maa Enthlitak-äpkyitkya äbwäktämo sata, kaitlohok sata

äpkyaimakpo Äbyabäm, äpkilthlingithma sat Dios äpkilasinnängkäma äpkiltäkmälma, i. ñ. äp. **9** Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip: Yetängkoho sat inkowa Dios äpkilnängkasekha igyinnäkte yikpintamäskuk nabäkha s'enthlitak äpkyäknaingkya näk sa, i. ñ. äp.

² Seis ikhim hñ. intimek äpkyinatwukmo inkyithle igwinäkte Jesus, äbnäklakthleyik hñ. Pedro, kyinhän Santiago, kyinhän Juan, ekyi äbwanthlabänchoo hñ. äptimeschischäma. H. hñ. äpthlinganingkasekpoho Jesus nabäktowu äpkilthlingithma. ³ Äpkilyinmakthleyik hñ. äpkilantäthnäma, äpkilmopowu hñ. mathla i. ñ. yiamäppuk, inghikñat inkäthnowuk enthlit sa nathlapup äpkilmopeschäma. ⁴ H. hñ. äbwitomäkpö Elias, äpthlingithma i. ñ. Moises, kyelpäkmitchischik hñ. Jesus. ⁵ H. hñ. äppäkmitchisa Jesus, Pedro i. ñ. äppaiwa. Wischi i. ñ. äp. intasik sat änthlik säthma, olanängkuk

hăna kantanthlăma tingma, thlăma sat thliyip pok sat Moises, pok tingma sat anhăn Elias, i. ñ. äp. Pedro. ⁶ Inghikñat eyasingkuk äptahakthla äppăkmitchisa ; naisikso äpkyeye i. ñ. äppăkmitchasăk. ⁷ H. hñ. eyahăbwa yiphupaia, intithmoschik hñ. enthlit, hñ. intebăk nimpaiwa naisikso yiphupaia : Ekyiso Hätte seyasikhëyo, ingyethho sat appaiwa, i. ñ. in. ämyaa eñăma yiphupaia. ⁸ Pilăpkăschik hñ. annoksa igmăscha abwitakpo, äpkilyahaha i. ñ. iñikhe s'enthlitak nibyawa. Kyan ! äbwitakpo hñ. annoksa Jesus inthlăpko äbwanthlabăko.

⁹ Äpkiltăkhowuk hñ. ; kilwakhleyik hñ. nathlit inkyithle äpkyeschik hñ. äpkilthlingithma, äpkyanăma i. ñ. altinăsha enthlit iktema năk äbwitaia yikpinta ethlatikhangwumuk Enthlitak-äpkyitkya äpkyitsăpmăkthla. ¹⁰ Inghikñat iltinnaseha ämyaa äbnamokkuk, äpkilpăkmitchisămăkpek hñ. äpănko kyimata, inghikñat eyasingkuk äpthlena

äphtlatikhangwiam äpkyitsäpämäkthla.

¹¹ H. hñ. kyelmäthneangkya Jesus :
Yäksäktaha äpkiltinnangkya näk escri-
bas äpkylenea wäta äpmämyi Elias, i. ñ.

äp. ¹² H. hñ. äpkyatingmowa Jesus :
Noksok ängo, yewätak äpmämyi Elias,
yäkwea yilanikthla anhän ikthlamok-
thloho äksäk ; impewowuk anhän Waitk-
yahik ikpaiwa eyanea ingyibyosik En-
thlitak-äpkyitkya, yetäknoaikpuk sat
anhän, i. ñ. äp. ¹³ Impewowuk sikpai-

wa siyanea kyelthlingkyip, äbwäkteyik
äthta Elias, kyeltowaseha äthta, äbwa-
hanangko äpänko enthlit ikthlenäkthla
äbwathwuk hithmänta, inghowuk ik-
thlena i. ñ. Waitkyahik, i. ñ. äp.

¹⁴ Thläma i. ñ. äbwakthlo äphäktthla
äpkiltamesaigyak äbwit i. ñ. ekyi enthlit
äphtlamok maa äpkyikhahangko nibya-
wa, kyinhän escribas ; kyelpäkmitchis-
chik hñ. äpkiltamesaigyak. ¹⁵ Piläpkäs-
chik hñ. annoksa äbwitakpo Jesus.
Thläma i. ñ. äbwita äbnäktamak hñ.
ekyi äpkilämyithlangko, äppaikisowuk

hñ. ¹⁶ H. hñ. äpkilpäkmitchisa escribas :
 Yäksäktaha kyelpäkmitchisa näk sel-
 tamesaigyak ? i. ñ. äp. Jesus. ¹⁷ H. hñ.
 äpkyatingmowa thläma enthlit : Wischi,
 i. ñ. äp. ; igyintimäkme iñikhe hätte,
 mekya äppaiwa, kilyikhäma iktowasek-
 ha, i. ñ. äp. ¹⁸ Ingmeyik änkuk kilyik-
 häma hingyahamok ingyitsipuk äbyin-
 nakthlo, tipkyik kyimata yäkmopaia
 äbwathwuk ; äptaik aimata äpmaak, pa-
 ingyitsipuk hätte, i. ñ. äp. Ikpäkmit-
 chischik thläñikhe äpkiltamesaigyak
 siyanea ingyapäksik kilyikhäma, mob-
 wänchik thlaik, i. ñ. äp. enthlit. ¹⁹ H.
 hñ. äpkyatingmowa Jesus : Mäntämhek-
 ma ! kyelyaschiam näk änkuk kyel-
 thlingkyip, eyoseyik iñikhe koo siktäm-
 haikingkya ethläpko, inkältameangkuk
 kyelthlingkyip, kyelinaikyiaa ätnahik
 selthlingithma kyimata kyelthlingkyip
 Iyintimingma insäkkyyaa hilip, i. ñ. äp.
 äpk. ²⁰ H. hñ. kyelyintimäkmo insäk-
 kyaa. Thläma i. ñ. äbwita intimeschis
 i. ñ. ekyi kyitsäpma äbyinnakthlo kil-

yikhăma. H. hñ. äpkilpolingwukmo nathlapup, äbyittilingwaha i. ñ. tipkyik hñ. yăkmopaia äbwathwuk. ²¹ H. hñ. äpkilmăthneangkya äbyabăm insăkkyaa : Săbwam äbyiam iktime s'insăkkyaa ? i. ñ. äp. Jesus. Năno, äptemăkthla äpkyitkuk, i. ñ. äp. enthlit. ²² Ingheschik kyimata natith kyinhăn naingmin, inkiltămho ingkăkhik ; insat änkuk ingyapăngkanekpuk ităkmilchischimuk hingimlingma annoksa, hingwahanho inningkoo, i. ñ. äp. enthlit. ²³ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Yăksăktahaäpkyanea năkingwapăngkanethchi ; insat änkuk eyaschikmuk enthlit äbwănko änkănnoksa ikthlamokthloho äksăk, i. ñ. äp. ²⁴ H. hñ. äpkyatingmowa enthlit : Wischi, maiyaschikme iñikhe, imăschiksoho sigyaschiam, i. ñ. äp. ²⁵ Thlăma i. ñ. äbwita enthlit äbnăktemangko äphăkthla äpkilpathlingkisho i. ñ. ekyi kilyikhăma Jesus, äpkyanăma i. ñ. inkătyibuk. Kilyikhăma, mekyikpaiwa kyinhăn kălñithma, kaith-

ho koo sikpaiwa, kätyip, notäthningwäta annoksa aimata, i. ñ. äp. ²⁶ Inki-likthlängwekha i. ñ. kilyikhäma. Thläma i. ñ. eyäkha äbyinnäkhlo insäkkyyaaintiyip haiky. Kyitsipkyi näk insakkyaa, i. ñ. in. ämyaa äpkyaneakpo; mathla i. ñ. intahak netsäpo anthloho änkoyi. ²⁷ H. hñ. äpma äpmik. Thläma i. ñ. äpkyimpasekhlo netin äbyinnäk-wum haiky insäkkyya. ²⁸ Thläma i. ñ. äbwakhlo äpthlänkuk äpkilyithläkpo hñ. ekyi äpkilmäthneangkya Jesus äpkiltamesaigyak. Yäksäktaha mängwänkonäk inningkoo ängapäksik kilyikhäma ithchaik? i. ñ. äp. ²⁹ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Meko sat änkuk nelmäthnängkäma mängwänchik äntipkisik kilyikhäma iktema näk sa, i. ñ. äp.

³⁰ Äpkilkyimpathleyik hñ. mäkhäm, äbyekängwekthleyik hñ. Galilea, äpkilyithlämäkpok hñ. iñikhe äpkilthlingoma. ³¹ Äpkilthlikmoasengkyik hñ. emata äpkiltamesaigyak: Koltäknoang-

wumuk sat Enthlitak-äpkyitkya, yim-äkpuk sata, yimatäng sat anhän, antan-thläma ikhim sat inkätnahik ithlatik-hangwumuk mäkhäm, i. ñ. äp. ³² Inghikñät eyasingkuk äpthlenäkthla inkilnokyik hñ. ilmäthnekthlo.

³³ Äbwakthleyik hñ. mäkhäm Capernaum. Thläma i. ñ. äphakthlo käñi äpthlänkuk äpkilmäthnea i. ñ. ekyi äpkiltamesaigyak: Yäksäthchik kyelthlena nathlit amai kyelpäkmitchisakpo ithchik kyi? i. ñ. äp. Jesus. ³⁴ Inghikñat inkolatingmowaik; nathlit amai i. ñ. äpkilpäkmetak, äpkilmiyo i. ñ. itnämäpmämyi. ³⁵ H. hñ. äpha Jesus, äpkilokha i. ñ. kilanömakpo apostoles, äpkilpäkmitchischik hñ.: Äbmiñeyik sat änkuk enthlit koltimeschisik kyimhäpmämyi ingyana sat itnamikthla ethlaiyi, ingyana sat ilänha äbnamokkuk, i. ñ. äp. ³⁶ H. hñ. äpma insakkyaa, äpheschik hñ. nibyesikso äpkiltamesaigyak; thläma i. ñ. äpkyaina insäkkyya kilpäkmitchis hñ. ekyi äpkil-

tamesaigyak : ³⁷ Äpkyapeha sat änkuk insäkkyyaa, koo siyinemuk, ekyiso sikmomathchi koo thla; eyapeha sat änkuk koo ikha ethläpko sikmomathchi, yimäkpuk sat anhän iktaha seyasin-nängkäma, i. ñ. äp.

³⁸ H. hñ. äpkyatingmowa Juan : Wischi, ningwitäk äthta inningkoo thläma enthlit äpkilapäsa kilyikhäma äpthlenchik äthta äbwisaia ithchip; ikhawe äthta ninthlingithma enthlit, ningmiyokyik äthta inningkoo, i. ñ. äp.

³⁹ Nelmiyo annoksa, i. ñ. äp. Jesus; äpthlenchik sat änkuk sigwisaia äpkilanaia anthloho äptämhaikhasimpiläpkäschäma mithlenik sat sigmaso, i. ñ. äp. ⁴⁰ Mänkuk hintäknöaik inkätnahingmowuk, ingmowuk annoksa antimikthla, i. ñ. äp. ⁴¹ Äpthlenchik sat änkuk sigwisaia enthlit äbyigwesa anthloho yingmin selanekha yithneshok sat igyäkämängaikikthla; äpkyasikhakpo sat änkuk selanekha yithneshok sat igyäkämängaikikthla.

⁴² Äptäknoekpek sat änkuk insäkkyaa selanekha anthlola yisithnanekpuk sat enthlit; asithteyi iñikhe ikmascha enthlit kyeltetebyispuk mitaimäng igwanyam yäkwea inkolyiñok naingmin.

⁴³ Inkilyaschik sat änkoithma äpmik tāmhaikha iktäkmla iyäkten; asithteyi iñikhe ikmascha ithchip äpmahaikingko yinnäktämäkthla-innengyik iktema näk äppinse; äskoho änkännoksa äpmahaikingko asämchik kilyikhäma ithlänkuk iktema äbwanthlabänko, käspäñi kyimata tathla maa. ⁴⁴ Angkätsäpmäkthla

ingiskuk maa, käsponämäkthla tathla.

⁴⁵ Inkilyaschik sat änkoithma äpminik tāmhaikha iktäkmla iyäkten; asithteyi iñikhe ikmascha ithchip äpmahaikingko yinnäktämäkthla-innengyik iktema näk äbyäkteaikha; äskoho ankännoksa kyelyiñoa ithchip asämchik kilyikhäma ithlänkuk iktema äbwanthlabänko, käspäñi kyimata tathla maa. ⁴⁶ Ang-

kätsäpmäkthla ingiskuk maa, käsponämäkthla tathla. ⁴⁷ Inkilyaschik sat än-

koithma äbäktik tämhaikha iktäkmila ilik ; asithteyi iñikhe ikmascha ithchip äppathläkwaikmo Dios äpkilnängka-sekha iktema näk äbyauk ; äskoho änkännoksa kyelyiñoa ithchip asämchik kilyikhäma ithlänkuk iktema äbwantthlabänko ; ⁴⁸ Angkätsäpmäktthla ingiskuk maa, käspanämäktthla tathla. ⁴⁹ Kolyipkainik sat enthlit iktaha näk tathla ; kolyipkainik sat ningegyak iktaha näk yasik. ⁵⁰ Intasik höksoyi yasik ; ingmäscheyi sat änkuk ikpäknäkmo yasik, säntimhe ämpanchisäkmo näk ? elinkyahäkpoho sat kyelpänko yasik, elasikhäkpoho sat kyelpänko, i. ñ. äp. äpk.

10 Äpkyimpakthleyik hñ. mäkhäm Jesus, äpmahangkyik hñ. nikha yoklithma neltaha näk Judea naip Jordan. Äppäsmekthleyik hñ. enthlit äphäktthla. H. hñ. äpkiltinnasengkya mäkhäm ämyaa. ² H. hñ. äpkilwaa Fariseos ; kyelpäkmitchischik hñ. Jesus, kyelyipkainchik hñ. iñikhe : Abwänchiaa

enthlit eyiñowuk äptawa? i. ñ. äp. Fariseos. ³ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus; Säthnik ñat äptaha äppaiwa Moises? i. ñ. äp. ⁴ Inginaikyik inningkoo Moises äntäthläksik waitkyahik certificado iktema näk ningyamäsmaintawa, hingyahamo ingwänchik angyiñowuk, i. ñ. äp. ⁵ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Äptathleschik hñ. iñikke Moises iktahakthla äppaiwa kyelthlena näk thla, kyelthlingkyip äkyi elyinnäkte kyelwathwok eñomäkthla, i. ñ. äp. ⁶ Sikhlok hñ. äptipkischäma äksäk hithmänska äpkilanäk hñ. Dios kilnawa kyinhän kilwana. ⁷ Äpkyinaikyik hñ. enthlit a yiñowuk äptawa, inkätsipo sat äbnengyik äbyabäm kyinhän inkyin. ⁸ Inkilyämhäpkyik sat änkuk enthlit kyinhän inkilana kämäskuk sat iktaha inthläpko; mäscheyi iktaha kyelkanit, kyelthläma annoksa yeltimhik. ⁹ Naingyana annoksa enthlit eyiñokäsik Dios äpkilyämhäpkäschäma, i. ñ. äp. Jesus. ¹⁰ Thläma i. ñ. äptäthningwak-

thlo äpthlänkuk äpkilmäthningwukthla i. ñ. ekyi äpkiltamesaigyak iktaha i. ñ. äppaiwa. ¹¹ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Äbyiñokyik sat änkuk äptawa enthlit kaitloho äptingyiekthlo mowuk äptowaseha annoksa äptaha äptawa. ¹² Ingyiñokyik sat änkuk itawa inkilana kaitloho iktingyiekthlo powuk intowaseha annoksa iktaha itawa, i. ñ. äp.

¹³ Kyelnäklanteyik hñ. insäkkyaaletkowuk äphäkthla Jesus äpkyaneakpek hñ. iñikhe epäkningwumuk ; äpkilapaschik hñ. iñikhe kyelnäklantämo insäkkyaa äpkiltamesaigyak. ¹⁴ Thläma i. ñ. äbwita äptahakthla äblo hñ. ekyi Jesus. H. hñ. äppäkmitchisa : Nelmiyo annoksa insäkkyaaletkowuk kolthlingma sikhäkthla, nelapais annoksa, howu-insäkkyaa selanekha ekyi pai epathläkwumuk Dios äpkilnängkasekha, i. ñ. äp. ¹⁵ Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip, insat änkuk ithneshok insäkkyaa iktaha äpma Dios äpkilnäng-

kasekha mipathläkwume sat enthlit, i. ñ. äp. ¹⁶ H. hñ. äpkyaina insäkkya, äppäkningwukmek hñ. äpkilwatikhäpkäsa.

¹⁷ Äpkyimpakthleyik hñ. iñikhe Jesus. H. hñ. äpkyetkyangko äpkyimhangko thläma enthlit ; äpkiltikhlikyik hñ. äptäpnak thlapup äpmämyi. Wischi äptäkmälma. i. ñ. äp. Yäksa sat oläñik koo inkätnengwume sat inethla yinnäkte inkyinyik ? i. ñ. äp. ¹⁸ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Yäksäktaha äpkya-nea näk ätäkmilik ? Thläma äpänko äptäkmälma, Dios, meko powuk, i. ñ. äp. ¹⁹ Thliyip äbyasingko iñikhe selapäschäma : Naitowaschis annoksa pok enthlit äptawa : Naingyäkha annoksa powuk : Naimiñith annoksa : Nailyithlanchis annoksa äptipkischäma äb-wisaia powuk : Nailänais annoksa äpänko äksäk powuk : Itneschis kyimhäpmämyi äbyabäm kyinhän emhamämyi inkyin, i. ñ. äp. ²⁰ H. hñ. äpkyatingmowa enthlit : Wischi, iktäkmilkischi

koo kyimata äppaiwa äpthlena näk thla, siktemäkthla êtkuk sikthlo siktäk-milchischäma, i. ñ. äp. ²¹ Äpkilänowuk hñ. s'enthlit Jesus; äpkyasikhowuk hñ. Thläma äksäk meko ithchip, i. ñ. äp.; itäkhoho, ikthlaäk sat ikthlamokthloho äpkilnäкта, ilmes sat enthlit meko anthloho äpkilnäкта, käthlamikthlik sat äpkilnäкта, Netin, iwäta sat anhän, ipätmikthla sat äpängo äksäktingyeschäma, hetloha sat kyimata, i. ñ. äp. ²² Intiyikme hñ. äbwathwuk enthlit äblinga äppaiwa; inkiläpwa-mengkukthleyi hñ. äptäkhakthla, inghangkyik hñ. thlamokthloho äpkilnäкта.

²³ H. hñ. äpkilyahangkya Jesus äpkilpäkmitchis i. ñ. ekyi äpkiltame-saigyak: Äpkilapängkanekpe iñikhe enthlit thlagmäpkilnäкта yipathläkwumuk Dios äpkilnängkasekha, i. ñ. äp. ²⁴ Piläpkäschik hñ. annoksa äpkiltame-saigyak äblinga äppaiwa, äpkilpäkmitchisakthleyi hñ. mäkhäm: Etchik, i. ñ.

äp. Jesus ; äpkilapängkanekpe annok-
 sa enthlit enthlit etsäpanthlo äbnengyik
 thlagmäpkilnähta yipathläkwumuk Di-
 os äpkilnängkasekha i. ñ. äp. ²⁵ Äp-
 kyapängkanekpe iñikhe yamyatna-
 thling itthlik sokyitäma igyängkäthle,
 äpkyapängkanekpo ankännoksa enthlit
 thlagmäpkilnähta yipathläkwumuk Di-
 os äpkilnängkasekha, i. ñ. äp. ²⁶ Pi-
 läpkäsowu hñ. änkännoksa äpkiltame-
 saigyak äpkilpäkmitchisap hñ. ekyi :
 Yäksa enthlit sat emyokpuk ? i. ñ. äp.
 kilpäkmita. ²⁷ Thläma i. ñ. äpkilya-
 hangkya äpkiltamesaigyak äptim i. ñ.
 ekyi Jesus : Äpkyapängkanekpek en-
 thlit, ingyapängkanekpuk Dios ; äbwä-
 nok änkännoksa Dios ikthlamokthlo
 äksäk, i. ñ. äp. ²⁸ H. hñ. äpkyating-
 mowa Pedro : Nekyllano ! Ningyamäs-
 meyik inningkoo thlamokthlo äksäk,
 ningyitlaikha emata ithchip, i. ñ. äp.
²⁹ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Nok-
 so koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip,
 äbyiñokyik sat änkuk äksäk enthlit

iktahakthla eñomăkthla koo kyinhăn. Tasik-ămyaa yithneshok sat igyăkmăngaikikthla. Ăbyamăsmeyik kyithlaha enthlit tingma, ăpkilpipma, ăpkilyathla, ăbyabăm, inkyin, ăptawa, ăpkyitkyik ăpkyokthla eschi anhăn ; ³⁰ Kaiyekathchik sat igyăkmăngaikikthla, yithloangwukthlik sata cien emata kyiso nathlapup, tingma, ăpkilpipma, ăpkilyathla, inkyana, ăpkyitkyik kyinhăn ăpkyokthla, yitlokme iñikhe ikmascha ăksăk, inkătnengwume sat inethla yinnăkte ăbnengyik Netin. ³¹ Eyăkmăngkăschimuk sat ăpthlamok enthlit, kyimhathlaiyi sat yitnahikthla ăpmămyi, kyimhăpmămyi sat yitnahikthla ethlaiyi, i. ñ. ăp.

³² Thlăm ikhim hñ. naisikso ăpkilthlinga s'enthlitak ăpkilmahaikingko i. ñ. Jerusalem, ăpkyiningkaseha i. ñ. ăpmămyi Jesus ; kilpithyinningkyik hñ. ăbwathwuk ăpkiltamesaigyak niptamin ; inghikñat itatischakthlo ăbnamokkuk, ăpkyikyik hñ. H. hñ. ăppankya-

kpo Jesus, äpkyanchischakthleyik hñ. mäkhäm kilanomakpo apostoles äpkiltinnas i. ñ. ekyi yäkwanthla inkätnahäksäk. ³³ Nekyeläno kyelthlingkyip, i. ñ. äp; ningmiyakthleyi iñikhe Jerusalem, yimäkpuk sat Enthlitak-äpkyitkya, kolyintimuk sat äphäkthla yamsacerdote kyinhän escribas, yithlenäkpuk sat äpsithnaneomap, ingyanekpuk sat imatäng, kolyintimuk sat äphäkthla Gentiles. ³⁴ Yismesäkpuk sat anhän, kolyikpithchitik sata, käpalwuk sat kyelyimanäng nabat kyelpätsekha; koläkthingwumuk sata, antanthläma ikhim sat inkätnahik ithlatikhangwumuk mäkhäm, i. ñ. äp.

³⁵ H. hñ. äbyoekthlo äphäkthla Jesus Santiago kyinhän Juan, Zebedeo äpkyitkyik. Wischi, i. ñ. äp. Ninginaikyik iñikhe ithchip ilyahäkthloho nelmäthnängkäma, i. ñ. äp. ³⁶ Yakhais äksäk kyeläpmiñeho äлана? i. ñ. äp. Jesus. ³⁷ Hingana sat änthlik eyankyitithla äphäkthla ithchip äptaha sat äpkyai-

makpo, thläma sat äpkilyeschämäkthla, thläma sat nipsängkälwa ithchip, i. ñ. äp. ³⁸ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Melyasingkuk kyelthlingkyip kyelta-hakthla kyelpaiwa. Kyelwänchiaa elyinnängkuk äksäk inghaikuk yäkwea ainik koo? Kyelwänchiaa helhesok kyelthlingkyip seyäkpaschischäma yäkwea amäthchi koo? i. ñ. äp. ³⁹ Ehai! ingwänchi, i. ñ. äp. s'enthlitak. Nokso änko, i. ñ. äp. Jesus ; yelyinängkuk sat äksäk inghaikuk yäkwea ainik koo, helhesok sat anhän seyäkpaschischäma yäkwea amäthchi koo, i. ñ. äp. ⁴⁰ Kyahäs kyithlaha kyelhaikha selyeschämäkthla kyinhän nesängkälwa, ikhawe iñikhe selmeschäma hänko, kyelanikthleschi iñikhe äpkiltahanäma enthlit, kolmesängkuk sat äpkiltahanäma, i. ñ. äp. ⁴¹ Thläma i. ñ. äblinga ämyaa äbnamokkuk apostoles äpkillo i. ñ. ekyi ; äpkiltäknoekpek hñ. iñikhe Santiago kyinhän Juan. ⁴² H. hñ. äpkilokingkya äpkiltamesaigyak äptim i. ñ. ekyi

Jesus: Kyelyasingko kyelthlingkyip äptemäkthla äpkilnängkasengkya äbnamokkuk Gentiles äpkilwischaiyi, kilyimätchisaha iñikhe äpkilanekeha, äbmäkowu ingyasinna äbnamokkuk yatäpkilwischaiyi. ⁴³ Nelwahanangko äptemäkthla kyelthlingkyip; äbmiñeyik sat änkuk enthlit itnahik äbwischi elana sat itnamikthla kyelanekeha kyelthlingkyip. ⁴⁴ Kyelmiñeyik sat änkuk kyelthläma kyelthlingkyip yeltimhik kyimhäpmämyi yitnamikthla sat kyimhathlaiyi kyelanekeha kyelthlingkyip, i. ñ. äp. ⁴⁵ Mitnengwäk äbwischi Enthlitak-äpkyyitkya, kiltämho annoksa ilänha äbnamokkuk yäkwea eyiñokpo äpänko igyanmänga äpthlamokthlo enthlit, i. ñ. äp.

⁴⁶ Äpkilwukmek hñ. Jericó; äpkyyimpakthleyik hñ. mähäm Jesus, äbyitlakthleyik hñ. äpkiltamesaigyak kyinhän enthlit äpthlamokmaa. Thläma i. ñ. äptipa natingma äptahäña i. ñ. ekyi

Bartimeo, Timeo äpkyitkya, mitaiithma i. ñ. Äpheyi i. ñ. nikha amai, äpkilmäthneaha i. ñ. äksäk. ⁴⁷ Thläma i. ñ. äblinga äbwisaia Jesus Nazareno äpkilpathlingkishok hñ. ekyi : Jesus, David äpkyitkya, näkhetäkno annoksa, i. ñ. äp. ⁴⁸ Äppäkmitchischik hñ. iñikhe äbnamokkuk äpkyanäma iwänma, inghikñat ilyahakthla, äbyinnäkteschik hñ. annoksa äppaiwa : David äpkyitkya, näkhetäkno annoksa, i. ñ. äp. ⁴⁹ Äpkyiningwukmek hñ. Jesus, äpkyinaikyik hñ. iltinnaschikthla. H. hñ. kyeltin-naschekthlo : Ingwa ! ithlätikha, äbwuneha läpaha, kätäkmilchasikthla äbwathwuk, i. ñ. in. ämyaa äpkaneakpo. ⁵⁰ H. hñ. äpthlätikha, äbyiñokyik hñ. äpkyäklämap äbyiam i. ñ. ekyi Jesus. ⁵¹ Yäkhais äksäk äpkyipmiñeho älana ? i. ñ. äp. Jesus. Wischi, helanikthles ansikthlo aäктаak, i. ñ. äp. enthlit. ⁵² Ingwa ! Neamuk ! i. ñ. äp. Jesus ; ingheyiky iithchip ekyiso siktäkmilchis-

chiam, i. ñ. äp. H. hñ. elyiptethko äbäktaak, äbyitlakthleyik hñ. Jesus äpmahangkäthla.

11 Kyankyitwakthleyik hñ. Jerusalem. Thläma i. ñ. äbwakthlo Betfage kyinhän Betania, niyawa anthloho inkyithle igwisaiia Olivos äpkilapas i. ñ. ekyi äpkanit äpkiltamesaigyak. ² Elmiyik-thla natingma näk maa kyelmämyi, i. ñ. äp.; kyelwakthlok sat änkuk maa yelwitik sat elyowahaikuk etkuk, kanta-mäthchi laa, kyeltete tama, ellikkis sat tama, elyintimingma sata, i. ñ. äp. ³ Äptahak sat änkuk enthlit: Yäksäk-taha kyellikkisa näk tama? Wischi inginkuk hikthläpmiñeyi, sat yelthimhik elana kyelthlingkyip, hingyahamok sat ingyapäksik otip, i. ñ. äp. ⁴ Äpkilthlingkyik hñ; äbwitäk hñ. elyowahaikuk etkuk kyeltete tama tingma äbatäng, ingyinkäk hñ. amai awathwuk, äblikkischik hñ. iñikhe tama. ⁵ Äpkyanwukmek hñ. iñikhe maa enthlit. Yäksäk-taha kyellikkisa näk tama elyowahai-

kuk etkuk? i. ñ. in. ämyaa äpkyaneakpo. ⁶ H. hñ. äpkiltinnäsa enthlit iktaha i. ñ. äppaiwa Jesus äpkyanea itnahik. H. hñ. äpkyapäsa otip. ⁷ Kyelyintimäkme hñ. elyowahaikuk etkuk äphäkthla Jesus. Thläma i. ñ. äpkilhäthyoasengko äpkilantäthniekthla äpkiltahänchis hñ. ekyi elyowahaikuk. H. hñ. äpkyanta Jesus. ⁸ Thlamok hñ. enthlit äpkilpaikisangko äpkilantäthniekthla amai awathwuk äpmahangkäthla; äpkilyäktenchik hñ. anhän yamathla-awa, äbninkinangkyik hñ. amai awathwuk. ⁹ Äpkilthlingkyik hñ. äpmämyi nabäkha enthlit, äbyitlaktleyik hñ. äbnamokkuk. H. hñ. äpkilpathlämaikha: Hosanna! Wischi inginkuk äpkyasinnängkäma äbwäk! Äptasik enthlit äbwam säpkilana! i. ñ. äp. ¹⁰ Kyankyitwäk David äpkilnängkasekha, Wischi inginkuk äptimeschischäma! Hosanna Netin aha! i. ñ. in. ämyaa äpkyaneakpo. ¹¹ Thläma i. ñ. äbwakthlo Jerusalem äptäthning-

wukthla ithnaiky i tingma-äppängkä-nomap, äpkilyesaha i. ñ. ikthlamokthloho äksäk maa. Täthnäkmo hñ. äptipa äptäkhikthlo i. ñ. ekyi Betania, äpkilthlingithma i. ñ. äpkilanomakpo apostoles.

¹² Mokhim hñ. intahak äpkyimpakthlo Betania, maik hñ. inkyäkhingwaikmuk. ¹³ Mäkhowuk hñ. äbwita higo-yamit emha inthläpko kilyäbwaiyi. Äbyokmek hñ. iñikhe, kiltemo i. ñ. eta igyithna. Thläma i. ñ. äbwukmo emhäkthla yamit äbnät-ha i. ñ. meta igyithna, igwanthlänkuk awa; inkaitlik hñ. inkätnaha mäkhitma. ¹⁴ H. hñ. äppäkmitchisa yamit: Inkätoäthcheyi kyimata igyithna, i. ñ. äp. Jesus eyaneathko yamit. Äblingowuk hñ. äppaiwa äpkiltamesaigyak.

¹⁵ Äpkilwakhleyik hñ. Jerusalem. Thläma i. ñ. äptäthningwakhlo tingma-äppängkänomap Jesus äpkilapas i. ñ. ekyi enthlit äpkilyanmängkasomakpo kãñi; äpkilyäknänchasengkyik hñ.

yantesiksak kilyanmängkäsčäma äk-selyäkye kyinhän äpkiltahanäma enthlit äpkyithlika koningmäktik. ¹⁶ Äb-miyokyik hñ. enthlit yisäkthlik äk-säk nibyesikso tingma-äppängkänomap. ¹⁷ H. hñ. äpkiltinnasengkya: Ikha-weaa iktaha Waitkyahik ikpaiwa eya-nea, koltimeschisik sat äbwisaia Tingma-nelmäthnängkäma hithmänka ethlänkuk koo? Kyeltimeschischik kyelthlingkyip sa tingma miñithma-äpthlänkuk, i. ñ. ap. ¹⁸ Äblingowuk hñ. äppaiwa escribas kyinhän yamsacer-dotes. Äpthlenakpe hñ. iñikhe Jesus yäkweam hñ. ingyäkhik. Äpkyekpek hñ. Äbyasipkischik hñ. äpkiltinna-ikha, äbyispäkyik hñ. äppaiwa äpthla-mokthlo enthlit. ¹⁹ Täthnäkmo hñ. äptipa Jesus natingma.

²⁰ Äthto hñ. naisikso äpkilthlinga äbwitangwekthlo higo-yamit, abik i. ñ. in, kyitsipkyik hñ. inkyipminak. ²¹ H. hñ. igloa äbnengyik Pedro. Wischi, nekyilano yamit äptipkischasekha äthta

igwisaia, kyitsipkyi näk ängo, i. ñ. äp.
²² H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Nelya-
schim annoksa Dios, i. ñ. äp. ²³ Nokso
koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip;
Mängyaschiam sat änga helyahäkthlok
sat inkyithle; äptimek sat änkuk
enthlit ingyana inkyithle: Kälchith-
chi, kaiyiñoäthchi naingmin; meko
sat änkuk igyaschiam äbwathwuk, insat
änkuk inkäkyowo äbnengyik inkätna-
hik äksäk äpthlenäkthla, kälyahäk-
thlohok sata inkyithle, i. ñ. äp.
²⁴ Ekyiso sikpaiwa siyanea kyelthling-
kyip: Kyelmäthnäkyik sat änkuk
äksäk eyamiñethlo kyelwathwok nowa-
woho annoksa kyelnengyik inkolmesik
äksäk kyelthlenma, yithloangwukthlik
sata. ²⁵ Kyelkyäknaha sat kyelthling-
kyip yäkwea yelmäthna äksak nelyäk-
mängkasikthla annoksa äptowasekha
kyelnamokkuk, meyäkmängkäsikthlik
sata kyeltowasekha Kyelyabäm Netin.
²⁶ Kyelyäkmängkasekthleyik sat änkuk
kyelthlingkyipeyäkmängkäsikthlik sata

kyeltowasekha kyelthlingkyip Kyelya-
bäm Netin. i. ñ. äp.

²⁷ Äpkilwakhleyik hñ. mäkhäm Jeru-
salem; naisikso äptiyasengkya i. ñ.
käni tingma-äppängkänomap äbyoek-
thlo i. ñ. äphäkthla Jesus yamsacerdotes,
kyinhän escribas, kyinhän yamninga-
iyo. ²⁸ H. hñ. kyelpäkmitchisa: Yäkso
eyine thliyip ilana s'äksäk? Yäksäk
eyasinnängkäma ithchip? i. ñ. äp.
s'enthlitak. ²⁹ H. hñ. äpkyatingmowa
Jesus: Emiñeyi koo thla thläma sel-
mäthnängkäma, elatingmäkyik sat
änkuk ältinnäsha sat kyelthlingkyip
seyaneomäthchi koo äläna s'äksäk. i.
ñ. äp. ³⁰ Yäkso eyine Juan eyäkpaschi-
sängkuk enthlit yingmin? Wischi Netin
iaa? enthlit eschi anhän? Helating-
muk annoksa, i. ñ. äp. Jesus. ³¹ Thläma
i. ñ. elkyitäma äbwathwuk äpkilpäkmit-
chisap hñ. ekyi: Nintahak sat änkuk,
Wischi Netin äpkyinaik, hingyahamok
sat itnahik hingana: yäksäktaha kyel-
yaschikmo näk s'enthlit? ³² Mängwän-

11. 33—12. 4. SAN MARCOS

chi iñikhe äntimhik : Enthlit äpkyinaik, i. ñ. äp. kilpäkmita ; äpkyikyik hñ. äbnamokkuk, äpkyaneomakpek hñ. Juan profeta annoksa. ³³ H. hñ. äpkyatingmowa s'enthlitak : Kyahäs ! mangyasingkuk inningkoo, i. ñ. äp. H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Mältinnäksik koo thla seyaneomäthko olana s'äksäk, i. ñ. äp.

12 H. hñ. äpkiltinnasengkya ämyaa yamningyaschiam anthlola : Äpkilanäk hñ. ämyip enthlit, äpkilaneschämo hñ. änmin-yamit ; äphäthtingkischik hñ. äbmitmeyik hñ. mitaimäng änmin-ithlänkuk, äpkilanäk hñ. tingma-netin, äbmeschik hñ. sikthlo ämyip tämhaikhaenthlit, äpthlingkyik hñ. mäkhowu. ² Mäkhitma i. ñ. äpkyapäsa äpkilane kha kyanäma i. ñ. eokthla tämhaikhaenthlit, kiltemok hñ. ithka nikha yantigyithna igyanmänga äpma sikthlo ämyip. ³ H. hñ. äpmakpo äpkilane kha ; thläma i. ñ. kyelyikpithchita kyelapas hñ. ekyi mekyithläksäk. ⁴ Äpky-

paschik hñ. măkhăm po äpkilanecha.
 H. hñ. kyelyikna mitaimăng, kyeltik-
 pängkyik hñ. äpkatik, kyelapaschik hñ.
 äbyongkäthma. ⁵ Äpkyapaschik hñ.
 powuk. H. hñ. äbmätña; äpkilapas-
 chik hñ. emata thlamok äpkilanecha;
 kyelyikpithchitmeyik hñ. äbnamok-
 kuk; äptigyokyik hñ. nabăkha enthlit.
⁶ Äpkyitkya i. ñ. äphăk s'enthlit,
 thläma äpäno äpkyasikheyo. H. hñ.
 äpkyapăsa äpkyitkya ethlaiyi. Äpkye-
 kpe sat ethlaha hătete, i, ñ. äp. enthlit.
⁷ H. hñ. äpkilpăkmitchisakpo tămhai-
 kha-enthlit: Äpkyitkya năk, yithkang-
 wumuk sat ämyip; ingwa! ängăkhik,
 inginkuk inginko sat s'ämyip, i. ñ. äp.
 kilpăkmita. ⁸ H. hñ. äpmakpo äpkyit-
 kya, äbmätneyik hñ. äbyiñoakpek hñ.
 taip ämyip. ⁹ Yăkso sat yilănik wischi
 ämyip? Yilnăhabwăta sat tămhaikha-
 enthlit, yimkyesik sat ekyi ämyip äbna-
 mokkuk, i. ñ. äp. Jesus. ¹⁰ Melyitsa-
 tăk kyelthlingkyip Waitkyahik ikpaiwa
 iktaha i. ñ. ? Äbyamăsmeyi sa mitai-

mäng kilanegyak-tingma kăthwowu intahak mitaimäng igyowea masegyak tingma. ¹¹ Ekyiso äptămhaikha Wischi inginkuk, impilăpkăschi annoksa ningwita, i. ñ. äp. ¹² H. hñ. äpkilloa enthlit, kiltemok hñ. iñikhe imăkpuk Jesus, äpkyekpek hñ. äbnamokkuk, äbyikpilchowu annoksa äpkiltinnaikha yamningyaschiam, äpthlenakpek hñ. s'enthlitak; äpkilthlingkyik hñ. annoksa kyiñe ithnaikyi Jesus.

¹³ H. hñ. äpkilapăsa enthlit äphăkthla Jesus äpkyanăma i. ñ. ilaithlik äppaiwa; nabăkha i. ñ. s'enthlitak Fariseos, nabăkha Herodes äpkilaneikha. ¹⁴ Thlăma i. ñ. äpkilwukmo äphăkthla kyelpăkmitchis hñ. ekyi Jesus: Wischi, i. ñ. äp; ningyasingko inningkoo thliyip ikmamnoksoho enthlit, ingyikyik thliyip äbnamokkuk, mitnahăk thliyip äpkyaiyo enthlit, impewowuk thliyip selthlikmoschăma ämyaa Dios amai äpănkuk. Ingwănychiaa ängmesik impuesto Cesar, eschi anhăn măngwăn-

chi? Ängmesiaa, mängmes eschi
 anhän? i. ñ. äp. ¹⁵ H. hñ. äbyikpil-
 chowu äbwathwuk enthlit äpkilaigma-
 sekha. Yäksäktaha seyipkaina näk?
 elsänta sikthlo äkselyäkye, älänäkhäna,
 i. ñ. äp. Jesus. ¹⁶ Kyelsanteyik hñ.
 äkselyäkye. Yäksö enthlit äpkyagma-
 chischäma sa? Yäksö enthlit äpta-
 thleschäma? i. ñ. äp. Jesus. Cesar,
 i. ñ. äp. enthlit. ¹⁷ H. hñ. äpkyating-
 mowa Jesus: Elmeasikthla annoksa
 Cesar, Cesar äpäicho äksäk, elmeasik-
 thla Dios, Dios äpäicho äksäk, i. ñ.
 äp. äpk. Piläpkäschik hñ. annoksa
 äblinga äppaiwa.

¹⁸ H. hñ. äpkilwukmo äphäcthla
 Saduceos, äpkyaneomakpek hñ. meko
 ningnäcthletikhangwiam. ¹⁹ H. hñ.
 kyelpäkmitchisa Jesus: Wischi, i. ñ.
 äp, äptathleschik hñ. waitkyahik Moi-
 ses nelaneathko: Äpkyitsipkyik sat
 änkuk enthlit äppipma, kätäkmobäng-
 kuk sat äptawa mekyithla etkya,
 ingyana sat äbyathling imuk inkilana

iktäkmobegyak yetingyiksik sat äpkyitkya äppipma anthlola, i. ñ. äp. ²⁰ Siete enthlitak hñ. ; inkilyämhäpmeyik hñ. hatnahapkyitkuk ; äpkyitsipmeyik hñ. inghikñat äpkyitkya ma. ²¹ H. hñ. äpma inkilana iktäkmobegyak-tetegyak-hatnahapkyitkuk ; äpkyitsipmeyik hñ. inghikñat äpkyitkya ma. Äpkilinmathlingwakthleyik hñ. pok. ²² Ingmathcheyik hñ. emata inkilana ; äbyäk-mängakpek hñ. kyiso siete enthlitak ; äpsohekpo hñ. äbmäschäma s'enthlitak, inghikñat äpkyitkya ma ; inkyitsip hñ. ekyi inkilana. ²³ Yăkhais enthlit äptawa sata kyiso inkilana äbnăkthletikhangwukmo sata s'enthlitak ? siete iñikhe inăktiyimkaa s'inkilana nathlapup, i. ñ. äp. ²⁴ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Kyelthlinganăkme kyelthlingkyip, melyasingkuk kyelthlingkyip Waitkyahik kyinhăn Dios äbyinnăkte. ²⁵ Äbnăkthletikhangwukmek sat ankuk kilmäschäma inkălyämhabangkyi, kilinmathlingwukme annoksa Dios äpkilasin-

nāngkāma āphaikha Netin, i. ñ. āp.
²⁶ Kyinhān mok āmyaa inghowuk āb-
 nākthletikhangwiam āpkilmäschāma :
 Melyitsatāk kyelthlingkyip āmyaa
 Moises ābnāktathlesaigyak Dios āp-
 paiwa eñāma hñ. ikpanākte? Koo
 annoksa Abraham Dios āpānkuk, kyin-
 hān Isaac Dios āpānkuk, kyinhān Jacob
 Dios āpānkuk, i. ñ. āp. ²⁷ Ikhawe nāk
 maa kilmäschāma Dios āpānkuk, enthlit
 āphāthnānchak Dios āpānkuk, awānhek
 kyelthlinganākmek kyelthlingkyip, i. ñ.
 āp. Jesus.

²⁸ H. hñ. ābwaa thlāma escriba ;
 āblingowuk hñ. āpkilpākmitchisomap
 s'enthlitak ; ābyasingko annoksa ingyān-
 māngkyik iktākmila āpkyatingmākte
 Jesus. H. hñ. āpkilmāthnea : Yākhais
 iktaha emhamāmyi selapäschāma? i. ñ.
 āp. ²⁹ H. hñ. āpkyatingmowa Jesus :
 Ekyiso emhamāmyi selapäschāma :
 Ingyethho Israel, thlāma annoksa
 Wischi, Dios Wischi inginkuk ; ³⁰ Itne
 sat āpkiltahakthlo etsāpanthlo ābneng-

yik, kyinhän igliklämo äbwathwuk, kyinhän elyitsäte äbwathwuk, kyinhän äbyinnäkteschäma äbyimpehik äpkya-sikheyo; ekyiso iktaha emhamämyi selapäschäma. ³¹ Ingyitchisangkyik mok iktetegyak emhamämyi selapäschäma: Ingyasikha annoksa äphowuthläma inghowu äpkyasikhämäkpoho äpänko, mok igyowea selapäschäma ma, i. ñ. äp. Jesus. ³² H. hñ. äpkyatingmowa escriba: Wischi, täkmilakthlo näk äнка äpthlena näk thla, ikmamnoksoho äppaiwa ithchip: Thläma annoksa Dios, meko powuk kya äbwanthlabankuk ma. ³³ Kyitsipkyik sat änkuk innengyik, kilyitsätchik sat änkuk ingwathwuk, liowuk sat änkuk ingwathwuk, kyinhän ningyinnäkteschik sat änkuk ingyimpehik ningasikheyo Dios; kyinhän ningasikheyo sat änkuk ninghowuthläma ninghowu nelasikhamathko inginko, ekyiso iktäkmälma nintahakthla, inkyasithteyi iktäkmälma ikthlamokthloho nelwätinäma kyinhän

ningegyak, i. ñ. äp. ³⁴ Thläma i. ñ. äbyikpilcha iktäkmila äpkyatingmäkte enthlit äptim i. ñ. ekyi Jesus: Kyan-kyitkyi annoksa ithchip Dios äpkilnängkasekha, i. ñ. äp. Äpkilwateschik hñ. s'enthlitak, äpkyikyik hñ. ilmäthnekthlo mo äksäk.

³⁵ Naisikso äpkiltinnaikha i. ñ. tingma-äppängkänomap äptim ithnaiky: Yäksäktaha äpkiltinnangkyä näk escribas äpkyaneakpe Cristo inghowuk David äpkyitkyä? i. ñ. äp. Jesus. ³⁶ Äbyinnäkteschik hñ. David Espiritu Santo äpkiltinnas i. ñ. ekyi: Äppäkmitchischik äthta Wischi ahänkuk Dios; Ithla annoksa selyeschämäkthla ätowäsha haiky kätনাহা-äbnamokkuk, i. ñ. äp. Dios. ³⁷ Cristo äpthlenäkpuk, äpkiltime äpänko äbwisaia David: Wischi ahänkuk; Yäksäktaha äpkyaneä näk äpkyitkyä? i. ñ. äp. Äbyispäkyik hñ. ingyethhok äpkiltinnaikha tämhaikha-enthlit.

³⁸ Äpkiltinnaseha i. ñ. anhän: Ela-

woho kyelthlingkyip escribas, äbyispäkyi annoksa kilwinäkte äpkilantäthniekthla äptiyasengkäthla kyinhän kyelpaikischämo natingma. ³⁹ Kiltämho iltahanik kiltahanäma eltäkmälma kyelälknaikikthlithla, kyinhän äpkiltämho itnahik kyimhäpmämyi äptaikingkäthla. ⁴⁰ Ekyiso enthlit äbmiñithchik thlintämpeyai ithlänak; äbwinäkteasowu iñikhe äpkilmäthnängkäma, äpkilaigmaseha annoksa, yintithlik sat äpsithna-neomap, i. ñ. äp.

⁴¹ H. hñ. äpha Jesus ikpaihowu yantesiksik äpthläta - äkselyäkye äpkyithlika enthlit tingma-äppängkänomap. Äpkilanengkukthlo hñ. enthlit äpthlatawekthlo äkselyäkye. Elyowa äkselyäkye i. ñ. äpkyithlika thlagmäpkilnähta. ⁴² H. hñ. ethyikmo thlintämpe mekyithläksäk, inkyithläkyik hñ. anit äkselyäkye kälyowea, etkyitsik änka. ⁴³ H. hñ. äpkilokingkya äpkiltamesaigyak: Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip, inthlamasowu ängo ethläka

äkselyäkye thlintämpe näk thla, inkäthnowu äpkyithläka inamokkuk, i. ñ. äp. ⁴⁴ Thlamasekthleyi inïkhe äpkyithlika s'enthlitak; inghangkyik mäkhäm äkselyäkye äpthlänak; insohäkyik äanko äkselyäkye ethlika thlintämpe, miktingyik thlikto ma, i. ñ. äp. Jesus.

13 Thläma i. ñ. äptipa tingma-äppängkänomap äpkiltinnas i. ñ. ekyi Jesus thläma äpkiltamesaigyak. Wischi, nekyilano tasik mitaimäng kyinhän tingma äpkiltäkmälma! i. ñ. äp. ² H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Äbwitowuiaa ithchip sa tingma äpkilyowea? kolyäkninkisängkuk sat sa mitaimäng, inkyemethcheyik sat änkuk thläma täkhathlit mok koltinkisik sat ekyi, i. ñ. äp.

³ Äphäkme hñ. netin inkyithle igwisaiä Olivos nabäкто tingma-äppängkänomap; äpkilyithlämäkpek hñ. Pedro kyinhän Santiago, kyinhän Juan, kyelmäthnea i. ñ. Jesus: ⁴ Heltinnais inningkoo, i. ñ. äp.; säsat äbwam äbyiam

kätnahik s'äksäk äpthlena ithchaik?
 Yäkhais äksäk ängwitäk mängkyinit-
 chischäma anthlola yakwanthla inkät-
 nengwumuk inethla kyis äksäk? i. ñ. äp.

⁵ H. hñ. äpkiltinnasengkya Jesus: Nelk-
 yinitkis annoksa kyelthlingkyip, nelya-
 häkthlo annoksa ilyithlanchis enthlit.

⁶ Yelthlingmuk sat äpthlamok enthlit,
 yiltimeschisäkpuk sat äpkilwisaia sigwi-
 saia, yiltinnäsäkpuk sata: Koo näk
 Cristo sat yitnahingyana, yilyithlan-
 chisha sat äpthlamokthloho enthlit.

⁷ Kyellingäk sat änkuk ämyaa ingyim-
 päkha enthlit mäkhovu yäkwanthla
 elmiyak sa nelaiyi annoksa; mäng-
 wänchi angkämekyi kyis äksäk; ing-
 yahemeyi inkät-nengwumuk inethla.

⁸ Yilnahäpkapuk sat enthlit, yilnahäp-
 kapuk sat anhän kilwischaiyi; kaiwahai-
 kha sat thlapup hithmänsa; maik sat
 inkilnabuk anhän, kyinhän sintimes-
 chasekha ingwathwuk; ekyiso iktiyyip-
 ma sikthlo ikmascha.

⁹ Elawoho kyelpänkoyi, kolnäkläkthlik sat kyelthlingkyip kyelyipkainmäkthla nintämhaikha ; kolyikpithchitängkuk sat kyelthlingkyip kyeläknaikikthlithla ; kolnäkläkthlik sat anhän kyelthlingkyip äphäkthla kilwischaiyi kyinhän yatäpkilwischaiyi, koo ekyi eñomäkthla, yellingiksik sat ämyaa s'enthlit. ¹⁰ Kälñithchik sat sikhlo Tasik-ämyaa hithmänka. ¹¹ Kyelmakpek sat änkuk yäkwanthla kolyipkainik kyeltämhaikha nolkyitäm annoksa kyelwathwok kyelpaiwa yäkwea iltinnaha ; piläpkäschik sat änkuk kyelpekisakthla äksäk eltinnaha sata ; ikhawe sat iñikhe kyeltinnaikha kyelpänko Espiritu Santo äpkyegyak. ¹² Yetäknoangwumuk sat äbyathling enthlit ingyanyik sat imatäng, yetäknoangwumuk sat äpkyitkya enthlit ingyanyik sat imatäng ; yiltäknoangwumuk sat äbyipmaik kyinhän inkyana enthlit ingyanyik sat inkätigyok. ¹³ Yeltäknoaikpuk sat kyelthlingkyip,

koo eñomăkthla, äpkilinthlänăkmek sat änkuk enthlit iktimengwanthla inethla yimyokpuk sata.

¹⁴ Kyelwităk sat änkuk enma äksăk sintăkmobesaigyak ikmäso kătnaha emhăkthla, äpthlena i. ñ. Daniel, profeta, ingyana sat Kya Judea ilmahăngkuk inkyithle (äpkilyitsătchik sat änkuk kyis ämyaa eyasăngkoho annoksa). ¹⁵ Äphăkmek sat änkuk enthlit tingma-netin naingyana annoksa ityibuk, naingyana annoksa inkălwuk äbnengyik äksăk kăñi äpthlănkuk. ¹⁶ Äphăkmek sat änkuk enthlit niyawa ämyip naingyana annoksa inkălwuk äbnengyik äpkyăklămap. ¹⁷ Kilana inglosowu sat layi! Kilana ignăklawaa sat layi! ¹⁸ Elmăthna sat ingyana a melyiñehik nibyesikso yiam. ¹⁹ Kaiyăkhabuk sat äbwathwuk enthlit äbwita sat ikmascha; yitneyi iñikhe emata ikmascha sikhlo hñ. Dios äptipkischăma äksăk; intămhakthlok kyimata äpthlamokthloho äbyiam kyinhăn soningwanthla; in-

kätnahik sat anhän ikmascha nänok sata, inkäthnowuk änko ikmascha sikthlena ithchaik. ²⁰ Ahothlik sat än-kuk ikmascha yisohäkpuk sat imäskuk enthlit, eyäkwätäksok sata Dios ; Dios äpkilanekeha äpkilyesaikha eñomäkthla äbyäkwateschasowu annoksa ikmascha.

²¹ Äptahak sat änkuk äpkylenea enthlit: Nekyeläno Cristo äbwäk ! kyamataip ! nelaithho annoksa. ²² Yelthlingmuk sat enthlit äpkiltimeschasomap äpäñchoo Cristo kyinhän profeta, yilthlikmosik sata äksäk igwitomäthchi kyinhän tämhaikha simpiläpkäschäma, kiltämho iñikke ilyithläñchisha Dios äpkilanekeha ingyapängkänäkpuk sata. ²³ Elawoho änko kyelthlingkyip, eltinnaschi annoksa yikpinta inkätnahik s'äksäk.

²⁴ Nanok sata, nätamin ikmascha kaiyäktesik sat ithma ikhim, ingyapängmäte sat piltin. ²⁵ Yepälintak sat äbyoa Netin ; kaiyekisäthchik sat äksäk elyinnäkte Netin. ²⁶ Yetäkpuk sat Enthlitak-äpkyitkya äbwäktämo sata naisikso

yiphupaia kaitlohok sat äbmäbwana kyinhän äpkyaimakpo. ²⁷ Hingyaha-mok sat yilapäksik Dios äpkilasinnäng-käma ingyanchischikthlik sata äpkilane-kha yelñintak sat hithmänta, yelñintak sat Netin kyinhän nathlapup.

²⁸ Nelyelyasängkoho iktemäktla higo-yamit: Kiltäkmilkyik sat änkuk nowaik yamit ekyi paiyasängkuk kyan-kyitwukme mäkhita: ²⁹ Kyinhän kyelthlingkyip, kyelwitäk sat änkuk äksäk sikthlena ithchaik elyasängkoho pai wäta Enthlitak-äpkyitkya, kyan-kyitwäkteyi atäng kyelthlänak. ³⁰ Nok-so koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip, mimäschehe annoksa enthlit kätthwai-äpkiltiyasengkya yikpinta inkätnahik s'äksäk sikthlena ithchaik. ³¹ Kämäs-kuk sat Netin kyinhän Nathlapup, kämäschehe koo sikpaiwa. ³² Mängya-sängkyi igwanthla ikhim yäkwanthla wäta; Meyasingkuk Dios äpkilasinnängkäma äphaikha Netin, meyasingkuk Äpkyitkya, Ingyabäm äkyi äb-

wanthlabänkuk äbyasingko. ³³ Ela-
woho, elaith, elmäthna kyelthlingkyip,
melyasingkuk kyelthlingkyip thla
igwanthla ikhim yäkwanthla wäta.

³⁴ Mathla iñikhe enthlit äpthlinga mäk-
howu, äbyiñokyik sikthlo äpthlänkuk
äpkilasinnäkyik äpkilanekeha äpkyan-
äma itnekeha äptämhaikha äpäko,
kyinhän äpkyinaikyik kilhäthlänma-
atäng ilaithlik emata äbwäktämo.

³⁵ Elaith kyelthlingkyip thla, melya-
singkuk yäkwanthla wäta äpthlänkuk
Wischi kyelpänkuk, täthnam kyithlaha,
äthtaasiksik eschi anhän; ikpawa sat
tätaa kyithlaha, äthtoo eschi anhän.

³⁶ Insat änkuk elhathnäkö mämpiläp-
mäthcheyi ewäta, yeteangwätak sata
äbnäktinäktthla. ³⁷ Eltinnaschik kyel-

thlingkyip, eltinnaschik anhän siyanea
äpthlamokthlo enthlit : Elaith ! i. ñ. äp.

14 At ikhim hñ. paik iltimikpuk kyaiya
neltaha näkö Pascua kyinhän igwanthla
äptämäktthla kilpäsänga meko kyim-
pasegyak. H. hñ. äpkilyithlämäkpo

yamsacerdotes kyinhän escribas, äbyith-länmengkyik hñ. paiyimuk yäkweam ingyäkhik Jesus. ² Kilpäkmitchisakpek hñ. iñikhe: Moäkhe sat nibyesikso kyaiya, inkyikyo innengyik yilnahäp-kapuk enthlit, i. ñ. äp. kilpäkmita.

³ Äphäkme k hñ. Jesus Betania, kãñi Simon äpthlänkuk, ningmäsche ikmopaia i. ñ. iktime s'enthlit. Naisikso äptaigyak hñ. ikthlingikmo inkilana, insokmek hñ. mitaimäng igyita äksäk-matsa-engminik ikmämnaawa ängo. H. hñ. eyintäsa atäng äksäk-matsa-engminik ithlänkuk; ingyinkinchiäk hñ. äpkatik. ⁴ Ingnät-häk hñ. äbwathwok äbnamokkuk enthlit. H. hñ. äptaha: Yäksäktaha iktowasengkya näk äksäk-matsa-engminik? i. ñ. äp. ⁵ Ingwän-chi iñikhe ängyanmängkasik trescientos äkselyäkye anthlola, ningmilasikte anthlola enthlit mekyithläpkilnäkta, i. ñ. äp. Kyelpäkmitchischik hñ. iñikhe inkilana; intäknoethcheyik hñ. ⁶ H. hñ. äptaha Jesus: Nani! Yäksäktaha

kyelikthlängkäsa näk inkilana? elso-
waschasowu iktahakthla inkilana. ⁷ Äp-
kilpäthkaikha annoksa kyimata kyel-
thlingkyip mekyithläpkilnäkta enthlit;
kyelmiñeyik sat änkuk yitäkmilchisik
s'enthlit kyelwänchi; mäpäthkäk kyi-
mata koo kyelthlingkyip, i. ñ. äp. ⁸ In-
kilanañnikhe äksäk eyawänko nänkälä-
näk, emäkthingwäktämo kyiso inkilana
eltithnaingkyi annoksa sigyohokthloho
yäkwea heletowuning. ⁹ Nokso koo
sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip: kyel-
tinnaseha sat änkuk Tasik-ämyaa hith-
mäntä kältinnäsäthchik sat anhän
iktahakthla ithchaik kyiso inkilana
inghowuk molwänkaiyam, i. ñ. äp.
Jesus.

¹⁰ H. hñ. äpthlinga Judas Iscariote,
apostol hñ.; äbyokmek hñ. yamsacer-
dotes, äpkiltinnaschik hñ. äptäknoang-
wukmo yäkwea ithlikmoschikthla äp-
häkthla. ¹¹ Thläma i. ñ. äblinga
äppaiwa. äpkilsowäksoho i. ñ. ekyi,
äpthleyinmeyik hñ. imkesik äkselyäkye.

H. hñ. äbyithlakpo äpthlikmoschekthla.

¹² Ingwukmek hñ. ikhim äptämäkthla kilpasmänga meko kyimpasegyak. H. hñ. iktema äptigyoa nipkyesik äpkyitkowuk kyaiipta i. ñ. H. hñ. kyelpäkmitchisa Jesus: Sigyahathkoho yäkwanthla ingyana olana thliyip äptämäkthla kyaiipta? i. ñ. äp. äpkiltamesaigyak. ¹³ H. hñ. äpkilapäsa äpkanit äpkiltamesaigyak äptim i. ñ. ekyi: Elmeyikthla sat natingma yelthänik sat thläma enthlit äpsaikha yatingwathwa, elyitläkthla sata, i. ñ. äp. äpk. ¹⁴ Äptäthningwakhleyik sat änkuk tingma s'enthlit elyitlo, elpäkmitchis sat äbwischi maa: Säthnik yahathko Wischi inginkuk äpthlänkuk yäkwanthla itowuk kyaiipta, äpkilthlingithma sat äpkiltamesaigyak, sat eltimhik elana, i. ñ. äp. ¹⁵ Yilthlikmosik sata tingma netin äbyowea, käthwaiyi kyelathñischäma, inghangkyik anhän nelnähta. Helanikthles sata

inningkoo äksäk, i. ñ. äp. ¹⁶ Äpkilthlingkyik hñ. äpkiltamesaigyak. Thläma i. ñ. äpkilwakhlo natingma äbwitangwum i. ñ. ekyi äksäk äptahakthla i. ñ. äppaiwa; äpkilanekthleyik hñ. Pascua.

¹⁷ Täthnäkmek hñ. äbmiyakthlo natingma Jesus, kilanomakpo i. ñ. apostoles äpkilthlingithma. ¹⁸ Thläma i. ñ. äphangkya mesa äptoak hñ. ekyi. H. hñ. äptaha Jesus: Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip, käthwowu elpäsmeyi koo sikto, kyelthläma sat heltäknoangwumuk yäkwea elthlikmoschikthla sikhäkthla, i. ñ. äp. ¹⁹ H. hñ. eläpwamengko äpkiltamesaigyak, kyelpäkmitchis hñ. ekyi Jesus: Koo iaa? i. ñ. äp. Koo iaa? i. ñ. äp. powuk kyimata. ²⁰ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus: Kyelthläma sat heltäknoangwumuk kyelthlingkyip, yäkweam sat kältahäñao anthloho sigyigwe äksäk paihe, i. ñ. äp. ²¹ Äbwinkyipkyi annoksa Enthlitak-äpkyitkya, inghowu ikthlena

i. ñ. Waitkyahik ; Enthlit layi ! yăkwea ithlikmoschikthla äphăkthla Enthlitak-ăpkyitkya, intăkmilakthleyi iñikhe a mityimuk ñata s'enthlit, i. ñ. äp.

²² Naisikso äptaigyak äpma i. ñ. kilpăsmănga Jesus ; äbwatikhăpkyik hñ. ; äbyiptimkyik hñ., äpkilmeasengkyik hñ. äpkiltamesaigyak äptim ithnai-kyi : Elma, elto, ekyiso sigyohokthloho, i. ñ. äp. ²³ Äpmeyik hñ. inghaikuk, thlăma i. ñ. ikthlena äbwathwuk äbmes hñ. ekyi äpkiltamesaigyak ; äbyinangkyik hñ. äpkiltamesaigyak äpkilano-makpo. ²⁴ H. hñ. äptaha : Ekyiso em'hănkuk pacto hăthnănkuk, ingyin-kinathcheyi annoksa igyanmănga äp-thlamokthlo enthlit. ²⁵ Nokso koo sikpaiwa siyanea kyelthlingkyip : Mai-nik sata koo măkhăm ănmin, ainikthlik haiky i măkhăm hăthnănkuk anthlola Dios äpkilnăngkasekha, i. ñ. äp.

²⁶ Thlăma i. ñ. äppinchisa äbminaigmăschăma kilantiyip hñ. ekyi, kilmi-yakthleyik hñ. inkyithle igwisaiia Olivos.

²⁷ H. hñ. äpkilpäkmitchisa äpkilta-
 mesaigyak: Yelnät-hohok sata Kyel-
 thlamokthloho kyelthlingkyip kyis
 ätthta sata, koo selnät-heschischämo
 kyelthlingkyip, inghowuk Waitkyahik
 ikpaiwa iktaha i. ñ.; Ingwähkik sata
 koo kilanekha-nipkyesik ingyithpäk-
 nik sat äbnäktoschäma. ²⁸ Nätamin sat
 sikthlatikhangwiam ämyikthlik sat Ga-
 lilea, ätningkisik sata äpmämyi kyel-
 thlingkyip, i. ñ. äp. Jesus. ²⁹ H. hñ.
 äptaha Pedro: Äbnät-howuk sat änkuk
 kilanekpo enthlit mänät-hok koo, i. ñ.
 äp. ³⁰ H. hñ. äpkyatingmowa Jesus:
 Nokso koo sikpaiwa siyanea ithchip,
 kyis ikhim, s'ätthta näk sa, yikpinta
 inkäpawa tätaa, anit elpawa anthlola, an-
 tanthläma sat sethleyinma, sat yitnahing-
 yana: Maiyasingkuk, i. ñ. äp. ³¹ H. hñ.
 äbyinnäktesa äppaiwa Pedro: Igmät-
 ñowu sat änkuk thlämö ithchip mät-
 nahäk sata koo: Maiyasingkuk thli-
 yip, i. ñ. äp. Äpheasowuk hñ. mok
 äpkilpäkmesmo.

³² Thläma i. ñ. äpkilwakhlo ämyip neltaha näk Getsemani äpkilpäkmitchis hñ. ekyi äpkiltamesaigyak: Elhäkha sikthlo sa, älmäthningwukthlik häna, i. ñ. äp. ³³ Äbnäklakthleyik hñ. Pedro, kyinhän Santiago, kyinhän Juan. H. hñ. ikpithyinnäma äbwathwuk, inkiläpwukmo hñ. änkännoksa. ³⁴ H. hñ. äpkilpäkmitchisa: Inkiläpwukme okäthwuk koo, eyoseyi koo pai ämatäng, elhäkha ansikthlo sa, elaithmäkha sata kyelthlingkyip, i. ñ. äp. ³⁵ H. hñ. äpthlinga etkyitso mataip äpkilpolingwum i. ñ. ekyi nathlapup, äpkilmäthnäkyik hñ. äpkyanäma i. ñ. imyowuk: ³⁶ Abba, Tata, thliyip äbwänchik thliyip ikthlamokthloho äksäk; insat änkuk ingyapängkanekpuk himyokäs annoksa ikmascha; emiñeyi iñikhe himyowuk, thlebäkyi, äbmiñeyik sat änkuk thliyip himyowuk himyo annoksa koo, i. ñ. äp. ³⁷ H. hñ. äptäkhowu, äbwitangwäkteyik hñ. äbnäktina äpkiltamesaigyak. H. hñ. äppäkmitchisa Pedro: Simon,

äptinkyiaa ? mobwänchiaa ilaithlik
 thliyip thläma ikpanyamäthchi tich-
 tich ? i. ñ. äp. ³⁸ Elaith kyelthling-
 kyip, elmäthna annoksa melyahäkthle-
 yik sata kyelthlingkyip igyipkainma ;
 ingyispäkyi iñikhe äbwathwuk kainnak
 annoksa äbyimpehik, i. ñ. äp. ³⁹ Äp-
 thlingakthleyik hñ, äpkilmäthneak-
 thleyik hñ. mäkhäm, äpheasowuk hñ.
 äppäkmitchischäma. ⁴⁰ Thläma äptäk-
 hemo i. ñ. mäkhäm äbwitangwäta i.
 ñ. ekyi mäkhäm äbnäktina, tiyin hñ.
 inkilnabuk, inghikñat eyasingkuk äpta-
 hakthla, äpkilwänmeangkyi hñ. an-
 noksa. ⁴¹ Antanthläma i. ñ. intahak
 äpkiltäkhekikthla. H. hñ. äpkilpäkmit-
 chisa äpkiltamesaigyak : Elnäktenho
 annoksa inkäthwowu, ellokas annoksa
 tiyin, i. ñ. äp. Tasi ! ingwukme an-
 noksa igwanthla ikhim yäkweämatäng,
 i. ñ. äp. Nani ! nekyelaithho, kätthwo-
 wu paiñikhe imäkpuk ; Enthlitak äpkyit-
 kya, eyintimikthlik sata enthlit äbmäb-
 sämkyya, i. ñ. äp. ⁴² Elnäkthletikhak

kyelthlingkyip, änthlong; nekyeläno, kyankyitwäk enthlit äpthlikmoschäma sikhäkthla, i. ñ. äp.

⁴³ Naisikso äpkiltinnäschäma i. ñ. äbwaa Judas, neltaha näk apostol, äpthlamok hñ. äpkilthlingithma, äpkil-sokmek hñ. sowu-elwinäkte kyinhän memäng-yäkyewaihik, äpkilapaschikhñ. yamsacerdote kyinhän escribas kyinhän yamningaiyo. ⁴⁴ Nathlit amai äpkilpäk-mitchisa i. ñ. äpkilthlingithma enthlit taha äpkilthlikmoschäma äphäkthla: Ikpetsischik sat änkuk äbmathlimpinik enthlit nelkyinitchis annoksa kyelthlingkyip, ekyäma siktäknängkäma; elma, eltäkmilchis sat kyelyintimaikikthla, i. ñ. äp. Judas. ⁴⁵ Thläma i. ñ. äbwaa äbyiam hñ. ekyi äphäkthla Jesus. Wischi! Wischi! i. ñ. äp. H. hñ. äppetsisa äbmathlimpinik. ⁴⁶ H. hñ. äppäsmekpo, äbmakpek hñ. Jesus. ⁴⁷ Äpkyinmaha i. ñ. thläma enthlit nabäkha Jesus. H. hñ, äblia sowugwinäkte, äptikpängkyik hñ. sumo-sacerdote äpkilanekeha, ing-

likyik hñ. sowugwinäkte äppaikuk.
⁴⁸ H. hñ. äpkilyasathma Jesus ; äpkil-
 päkmitchischik hñ. enthlit: Yäksäk-
 taha kyelsokmo näk sowu-elwinäkte
 kyinhän memäng-yäkyewaihiik yäk-
 weam helmuk? Kyelinaikyiaa kyel-
 thlingkyip sigmiñithma? ⁴⁹ Igyaik-
 thleyik äthta iñikhe tingma-äppängkä-
 nomap selthlikmoschäma emata ikthla-
 mokthlo ikhim, sa momäthchi sa, i. ñ.
 äp.; inethla annoksa intimengwukmuk
 Waitkyahik iktahak ñata sethleyinma,
 i. ñ. äp. Jesus. ⁵⁰ H. hñ. äbyamäsmä
 Jesus, äpkyiñeyik hñ. äpkiltamesa-
 igyak.

⁵¹ Äbyitlakthleyik hñ. thläma enthlit
 äpkyitkuk, äpawäbmopaia i. ñ. äpkyäk-
 lämap. H. hñ. äppäsmekpo wukmaak
 thlämó, äpmakpek hñ. iñikhe enthlit
 äpkyitkuk. ⁵² Kyellikkasowuk hñ. äp-
 kyäklämap äpkyiñe i. ñ. ekyimekyithla
 äpawa.

⁵³ Kyelyintimakthleyik hñ. Jesus
 äphäkhla sumo-sacerdote ; äpkyäknak-

thleyik hñ. äpthlänkuk yamsacerdote kyinhän yamningaiyo kyinhän escribas.

⁵⁴ Äpkyimhangkyik hñ. Pedro, äptäthningwukmek hñ. sumo-sacerdote apthlänkuk, äphäkmo hñ. thlämó selpithtetomo, äpkyithtängwukmek hñ. tathla.

⁵⁵ Äpkyäknakhleyik hñ. yamsacerdote kyinhän täkmilchischämatingma, apkilmäthneaha i. ñ. ämyaa, kiltemok hñ. ilñik äbwisaia äbmäpso Jesus, ekyi pai i. ñ. ingyäkhik; inghikñat inkäpewekthla äblingaia ämyaa.

⁵⁶ Äpthlamok hñ. iñikhe enthlit äptipkischasekha äbwisaia, mowanämyaa ekyi, ingyekathcheyik hñ. anoksa äpthleyinma.

⁵⁷ H. hñ. äpkyäknaingkya enthlit, äblingaschik hñ. äbwisaia äbmäpso Jesus, mowanämyaa i. ñ. ekyi: ⁵⁸ Ninglingäk äthta äppaiwa s'enthlit, i. ñ. äp.; ätingkisik sat kyiso tingma-äppängkänomap enthlit apkilanaia, antanthläma ikhim äpinäksik selanaia pok kätনাহা enthlit apkilanaia, äthtiptahak nelaneathko, i. ñ. äp.

⁵⁹ Ingyekathcheyik hñ. annoksa äpthleyinma enthlit. ⁶⁰ H. hñ. äpkyinmangkya sumo-sacerdote nibyesikso enthlit äpkilmäthnea i. ñ. ekyi Jesus : Ingheyatingmoiaa ? impewowuiaa ämyaa silñischäma s'enthlitak äpkyanea ingyipso thliyip ? i. ñ. äp. ⁶¹ Äbwänmäkyik hñ. annoksa Jesus, inghikñat ingyatingmowaik. Kyelmäthneakthleyik hñ. mähäm : Noksoiaa ithchip Cristo Dios äpkyitkya ? i. ñ. äp. sumo-sacerdote. ⁶² H. hñ. äpkyatingmowa Jesus : Nokso ; yelwitangwumuk sat Enthlitak äpkyitkya äpha igyinnäktämäkthla Dios äbyinnäkte, yelwitäk sat anhän ethyimuk naisikso yiphupaia, i. ñ. äp. ⁶³ H. hñ. äpkilyipta äpkilantäthniekthla sumo-sacerdote. Yitnehik äpänkuk maa singlingäschäma ämyaa, i. ñ. äp. ⁶⁴ Kyellingäk kyelthlingkyip äptipkischäma ithchaik Dios äbwisaia, seltimhik kyelthlingkyip ? i. ñ. äp. Äpsithnännängkäma äpänko äptahak, i. ñ. äp. Äpheasowuk hñ. moäppaiwa äpkyanea

imatäng. ⁶⁵ H. hñ. äpkyithpäkha äbyimanäng nabat; kyeläklaschik hñ. anhän nabat; äpkilyäkyeschik hñ. äpmek enthlit äptikpängangkya; kyel-päkmitchischik hñ. : Eyasängkoho häna, itne profeta, i. ñ. in. ämyaa äpkyane-akpo; kilpaikischik hñ. äpmek selpithte-tomo äptikpängangkya.

⁶⁶ ÄphäkmeK hñ. Pedro koning tingma. H. hñ. igwäktämo inkilana sumo-sacerdote äpkilaneKha. ⁶⁷ 'Thläma i. ñ. igwita Pedro äpkyithta tathla inkiläno i. ñ. ekyi. H. hñ. iktaha: Thliyip äthta anhän äpthlingithma Jesus Nazareno, i. ñ. in. eyanea. ⁶⁸ Mai! ikhawekyi koo, maiyasingkuk ikthlena näk thla, i. ñ. äp. Pedro. Äpthlingkyik hñ. äpkyiningwukmek hñ. tingma abatäng impawa i. ñ. ekyi tätaa. ⁶⁹ Ingwitangwekthleyi hñ. mäkhäm inkilana. H. hñ. elpäkmitchisa enthlit äpkyäknaikha tingma äbatäng: Äpthlingithma anhän sa, i. ñ. in. ⁷⁰ Mai! ikhawekyi koo, maiyasingkuk ikthlena näk thla, i. ñ. äp.

măkhăm Pedro. Kyitsok nătamin äp-
 päkmitchisa Pedro enthlit äpkyäknaikha
 maa : Thliyip näk änkuk äpthlingithma
 s'enthlit, Kyag Galilea näk ithchip,
 ningyikpilchowu äppaiwa, i. ñ. äp.
 äpkyaneakpo. ⁷¹ H. hñ. äbyinnäktesa
 äppaiwa Pedro, mathla i. ñ. ningyimän-
 ma ingmowuk : Maiyasingkuk koo
 s'enthlit kyelthlena näk thla, i. ñ. äp.
 Pedro. ⁷² Impawakthleyik hñ. măkhăm
 tätaa. H. hñ. äppekisakthla Jesus
 äppaiwa äptaha i. ñ. : Yikpinta inkä-
 pawa tätaa anit elpawa anthlola, antan-
 thläma sat sethleyinma ithchip, sat
 yitnahingyana : Maiyasingkuk koo, i. ñ.
 äp. Jesus äpkiltinnäsa i. ñ. Pedro.
 Thläma i. ñ. äppekisakthla äptaha
 äppaiwa äbwun hñ. ekyi Pedro.

15 Mopăkmek hñ. äpkyäknaakthlo täk-
 milchischämatingma ; äpkilpäkmitchi-
 sakpek hñ. yamsacerdotes kyinhän
 yamningaiyo kyinhän escribas. Äpkil-
 pithtetekpek hñ. Jesus, kyelyintimak-
 thleyik hñ. äphäkthla Pilato. ² H. hñ.

äpkilmäthneangkya Pilato : Noksoyia
 ithchip Kya Judea äbwischi, i. ñ. äp.
 Pilato. Nokso, i. ñ. äp. Jesus. ³ H.
 hñ. äpkiltinnäsa ämyaa yamsacerdotes,
 äblingaschik hñ. äbwisaia äbmäpso.
⁴ H. hñ. äpkilmäthneakthlo mäkhäm :
 Ingheyatingmoiaa ? Nekyinyethho
 thlamok ämyaa äblingäschäma äbwi-
 saia mäpso ithchip, i. ñ. äp. Pilato.
⁵ Inghikñat ingyatingmowaik Jesus,
 piläpkäschik hñ. annoksa Pilato.

⁶ Nibyesikso kyaiya i. ñ. äbyimyek-
 thleyik hñ. Pilato thläma enthlit äpkil-
 pithtetomap enthlit äpkyasikhämak-
 poho anthlola. ⁷ Äphäkmeke hñ. sel-
 pithtetomäkthla thläma enthlit äbwi-
 saia Barrabás kyinhän äpkilthlingithma
 kyimpäkhäkma, inghangkyik hñ. äp-
 kilnäpma. ⁸ H. hñ. äpkyikhahangko
 enthlit ; äpkilmäthnäkyik hñ. Pilato
 äpkyäneakpek hñ. eyimyikthla enthlit
 äpkilpithtetomap inghowuk äpkiltime
 kyimata. ⁹ H. hñ. äpkyatingmowa
 Pilato : kyelmiñeyiaa kyelthlingkyip

aiyimyikthla Kya Judea äbwischi? i. ñ. äp. ¹⁰ Äbyasingko hñ. Pilato äptahakthla yamsacerdote. Kyelyasipkischik hñ. Jesus, nai kyelyintimakthlo. ¹¹ Ingwukmok hñ. äbwathwok enthlit yamsacerdote äppaiwa äpkyanäma i. ñ. ilmäthna Pilato eyimyikthla Barrabás. ¹² H. hñ. äpkyatingmowa Pilato: Yäkhais kyeläpmiñeho ätneschisik kyis enthlit äbwisaiia Kya Judea äbwischi? i. ñ. äp. ¹³ H. hñ. äpkilpathlingkisowu: Ebitchis äksäk-tingyeschäma, i. ñ. in. ämyaa äpkyleneakpo. ¹⁴ H. hñ. äpkyatingmowa Pilato: O Yäksäktaha? Sigyahathkoho äptämhaikha ikmäso? i. ñ. äp. Äpkilpathlingkasowuk hñ. änkännoksa: Ebitchis äksäktingyeschäma, i. ñ. äp. ¹⁵ Liklangwekmek hñ. kyelmäthneekha Pilato. H. hñ. äbyimyekthlo Barrabás. Thläma i. ñ. äpkilyikpithchita Jesus äpkyan i. ñ. ekyi kol-yibitchisik äksäk-tingyeschäma.

¹⁶ H. hñ. äbmakpo Jesus, selpithtetomo i. ñ. äpmäk. Kyelyintowukmek

hñ. kãñi Pilato äpthlänkuk. H. hñ. äpkilokingya äpkilaneipo selpithtetomo. ¹⁷ Kyelnathlingkaseha i. ñ. äpawa kilyabäkmäte i. ñ. kyeltäthnea-säk, kyelaneschik hñ. amaa äpkilhathläkthläma, kyelpitkinchisekthleyik hñ. äpkatik. ¹⁸ H. hñ. kyelpaikisowu: Hahai! Thliyip näk äñka Kya Judea äbwischi! i. ñ. äp. ¹⁹ Kyeltikpängaha i. ñ. äpkatik yammamuk; kyelithpäkha i. ñ. kyelyimanäng; äpkhathlingwukmek hñ. äpmämyi, kyeltikthlikiyik hñ. äptäpnak thlapup. ²⁰ Thläma i. ñ. kyelpinchisa äpkyismesomap kyellikkis i. ñ. ekyi äpawa kilyabäkmäte, kyeltäthneschik hñ. äptäthniekthla äpänko; kyelyintimakthleyik hñ. mataip paik hñ. inkolyibitchisik äksäktingyeschäma.

²¹ Kyeltahäñik hñ. thläma enthlit äbwisaia Simon Kyag Cirene, Alejandro kyinhän Rufo äbyabäm, äpkyiñekta i. ñ. nikha yoklithma. H. hñ. äpkyaneakpo ipatingkisik äksäktingyeschäma.

²² Kyelwumkäschi hñ. Jesus inkyithle igwisaia Gólgota, neltime inningkoo: Yitnäkthla äpkatik. ²³ Kyelmeschi hñ. iñikbe änmin yibitchischäma pan-äkte-ikmascha äbyia anthlola; äptäk-nokyik hñ. ²⁴ Thläma i. ñ. kyelyibitchisa äksäktingyeschäma äbmilasikkyip hñ. ekyi äpkilantäthniekthla, äptowasengkyi hñ. sikkya, äbmitsohekpek hñ. äpawa. ²⁵ Ingwäk hñ. netin ikhim (las nueve anthlola) kyelyibitchisa äksäktingyeschäma. ²⁶ Kyelyibitchischik hñ. täkhäphtlit kilyitsategyak äptämhai-kha; äptathleschi hñ. kyis äppaiwa:

EKYISO KYA JUDEA ÄBWISCHI.

²⁷ Kyelyibitchischik hñ. thlämó äkäkingyeschäma äpkanit miñithma, thläma äpkilyeschämäkthla pok nipsängkälwa. ²⁸ Inethla intimengwukmuk Waitkyahik ikpaiwa iktaha i. ñ. : Äppäthkaikha annoksa enthlit äbmäpsämkyaa. ²⁹ Äpkilyekisaha i. ñ. äpkätkuk enthlit äpkilyekaimata, kyelpathlingkasowu hñ.

Jesus: Ingwa! Thliyip äthta äpkiltämho etingkisik tingmaäppängkänomap eläno äpkylenea äthta ingyibwanik ilanäkthlik pok tingma antanthläma ikhim anthlola: ³⁰ Emyokpoho äpänko, inithtinginta nathlapup, i. ñ. in. ämyaa äpkyleneakpo: ³¹ Äpkyismeschik hñ. yamsacerdote kyinhän escribas; äpkilpäkmitchisakpek hñ.; Jesus i. ñ. äpthlenäkpuk; Äbmäsmeyik iñikhe äbnamokkuk; mobwänchi emyokpoho äpänko. ³² Ningwitäk sät änkuk Cristo Israel Wischi äpänkuk inithtingintak nathlapup mängyaschikmuk inningkoo, i. ñ. äp. kilpäkmita. Äbyimätchisaha i. ñ. anhän enthlit kyelyibitchischämó thlämó äksäktingyeschäma.

³³ Ingyitsikso ikhim hñ. intimek igyäkteschämäthma natingma; täthnäkme hñ. igliathko. ³⁴ H. hñ. äppäkmetengkya Jesus, äbyinnäkteschik hñ. äppaiwa: Eloi, Eloi, lamma sabachthani? neltime inningkoo: O Dios, Dios ahänkuk, yäksäktaha siyiñoa näk yi?

i. ñ. äp. ³⁵ Äblingowuk hñ. äppaiwa nabäkha enthlit äpkyanwiam eyamkyi-tithla äksäktingyeschäma. H. hñ. äptaha: Nekyingyethho! Elias äbwuneha maa, i. ñ. äp. enthlit. ³⁶ H. hñ. äpkyetkyangko enthlit äblokäschnikmo käñi hokiläsma-äpuk änmin ikmämyasa; äpkyitkischik hñ. noa yammamuk äbyas i. ñ. ekyi netin äpkyanea epitsisik. H. hñ. äptaha: Nani! yitne äpänkuk thla, olaithlik häna sikhlo Elias, sat ethla yelikwätak maa, i. ñ. äp. enthlit. ³⁷ H. hñ. äpkilikthlängwa äpkyitsäpa Jesus. ³⁸ H. hñ. äbyiptekpo äpawa-äphättha tingma-äppängkänomap mathla i. ñ. ningyiptama nibyesikso. ³⁹ Äpkyiningwaikmek hñ. selpithtetomo äpmämyi Jesus; Piläpkäschnik hñ. anoksa äblinga äpkilikthlängwa äpkyitsäpa. H. hñ. äptaha: Nokso änko Dios äpkyitkya kyis enthlit, i. ñ. äp.

⁴⁰ Kyanwukmek hñ. inkilana mataip, inkilinmithlowuk hñ.; kilpäthkäk hñ. inamokkuk inkilana Maria Magdalena,

kyinhän Maria Santiago äbyäkye, kyinhän Jose inkyin, kyinhän Salome.
⁴¹ Naisikso äptiyasekha i. ñ. Jesus Galilea ingyitlaikha i. ñ. kyiso inkilanaak, inkilanekeha i. ñ. emata. Inthlamok hñ. inamokkuk inkilana eyanwiam maa, äpkilthlingithma i. ñ. Jesus, äbmiyekthlo sikthlo Jerusalem.

⁴² Kyankyitwukmek hñ. ikhim-ninghäkthla äpkilanekekikthleyik hñ. äksäk Kya Judea. ⁴³ Täthnäkmo hñ. äpthlinga Jose Kyag Arimatea, enthlit äpkyaimakpo äptäkmilchischämatिंगma, äpkilhäthlänmeyik hñ. Dios äpkilnängkasekha kyis enthlit. Äbyokmek hñ. Pilato äpthlänkuk, inghikñat inkälnoaik äptäthningwukmo äphäktthla, äpkilmäthningwukmek hñ. Jesus äphabik. ⁴⁴ Piläpkäschik hñ. annoksa Pilato äblinga äpkyitsäpa. H. hñ. äpkyokingkya selpithtetomo äpkilmäthna ithnaiky: Noksoyia äpkyitsäpa ithchaik enthlit aha? i. ñ. äp. Ehai! i. ñ. äp. ⁴⁵ Thläma i. ñ. äblinga selpith-

tetomo äppaiwa äbm̄es hñ. ekyi Jose.
⁴⁶ H. hñ. äbm̄akpo äpawäbm̄opaia;
 äblikyik hñ. äphabik; äppithtitkyik
 hñ. äpawäbm̄opaia; äppitkinkyik hñ.
 täkhäthpup, awathwuk hñ. mitaimäng
 igmitmomathchi; äbyittilingwasenteyik
 hñ. mitaimäng äpkyipma atäng täkhäth-
 pup, mitaimäng thlämó hñ. ⁴⁷ Inkilin-
 mithlowuk hñ. äppitkinäkthla täkhäth-
 pup, Maria Magdalena, kyinhän Maria
 Jose inkyin.

16 Thläma i. ñ. iksohethko Ikhim-
 ninghäkthla kilmohok hñ. ekyi elyanmo-
 mathchithla inkilana, Maria Magdalena,
 kyinhän Maria Santiago inkyin, kyinhän
 Salome, ingmathcheyik hñ. äksäkmatsa,
 yäkweam hñ. kältithnangwukthlik Jesus
 äphabik. ² Kyitik hñ. amämyi elsai-
 yikthla häthnänkuk semana elthlinga
 inkilana, intipkyik hñ. ikhim elwakhlo
 täkhäthpup. ³ Inkilpäkmitchisathche-
 yik hñ.: Yäkhais enthlit sat hinglik-
 kisik mitaimäng kyipma atäng täkhäth-
 pup? i. ñ. in. elpäkmitchisathko. ⁴ Inki-

länowuk hñ. täkhäthpup ingwit i. ñ. ekyi mitaimäng igliomäthchi, igyowea ängo i. ñ. mitaimäng. ⁵ H. hñ. elantäthningwukmo täkhäthpup, piläpkäschik hñ. igwita enthlit äpkyitkuk äpha igyinnäktämäkthla, äpawäbmopaia abwinäkte i. ñ. äpkyäklämap, inkyikyik hñ. inkilana. ⁶ H. hñ. äpkilpäkmitchisa inkilana: Näkhelaiyi annoksa, Jesus Nazareno, kyelyibitchischäma äthta äksäktingyeschäma kyelyowektaiñikhe; menthlitma, äptipkyik thlaik, nekyikoläno kyelpitkinäkthla äthta, i. ñ. äp. ⁷ Koltäkhoho, koltinnaschikthla sat Pedro kyinhän äpkiltamesaigyak: Hik thlaik äbmiyakthlik maa Galilea, äpkyiningkischik äpmämyi kyelthlingkyip, yelwitikthlik sata maa, inghowuk iktaha äthta äpkiltinnäschäma kyelthlingkyip, sata koltimbik kolana kyelthlingkyi, i. ñ. äp. äpk. ⁸ Impikheschik hñ. elantipa täkhäthpup, näktemangkukthleyik hñ.: Kilpithyinningkyik hñ. inkilana, inkilyingwäkyi; inghikñat

inkälpäkmeteha elmahangkäthla, inkyikyik hñ.

⁹ Kyitik hñ. amämyi elsaiyikthla häthnänkuk semana äpthlatikhangwaikmo hñ. Jesus; igwitaikikthla amämyi i. ñ. intimek Maria Magdalena (siete kilyikhäma i. ñ. äpkilapasäk awathwuk kyis inkilana). ¹⁰ H. hñ. ikthlinga, inkiltinnaschekthleyik hñ. Jesus äpkilthlingithma, inkiläpwamengkyik hñ. äbyäpkathleha i. ñ. änhän. ¹¹ Gaihe annoksa äbnengyik Wischi inginkuk, igwitakthleyik thlaik, i. ñ. in. eyanea. Thläma i. ñ. iglingomäthko ämyaa äbyaschim hñ. ekyi.

¹² H. hñ. äpthlinganingkasekpo Jesus; abwitangwukmek hñ. äpkanit äpkiltamesaigyak; Naisikso äpkilthlinga nikha yoklithma i. ñ. äbwitakpuk. ¹³ H. hñ. äpkiltäkhingwukmo, äpkiltinnaschekthleyik hñ äbnamokkuk, äbyaschikmek hñ. äpkiltinnäsa.

¹⁴ Äptogingkyik hñ. once äpkiltamesaigyak. H. hñ. äbwitakpo Jesus. Äb-

yinnäkteschik hñ. äppaiwa äpthlena äbyaschiam kyinhän elyinnäkte äb-wathwok äpkiltamesaigyak. Äbyaschikmek hñ. emata äpkiltinnäschäma äbnamokkuk äpkyanäma etiekikthla nätamin äpthlatikhangwiam. ¹⁵ H. hñ. äpkilpäkmitchisa: Elthling sat kyelthlingkyip hithmänta, eltinnäsha sat äpthlamokthlo enthlit Tasik-ämyaa, ¹⁶ Insat änkuk eyaschikmuk ämyaa enthlit kaitlohok sata äbyäkpaschasomap yingmin yimyokpuk sata; äbyaschikmek sat änkuk enthlit yisithnanekpuk. ¹⁷ Ikha sat ningkyinitchischäma äptämhaikha enthlit alyaschiam; apthlenchik sat änkuk sigwisaia yilapäk-sik sat kilyikhäma; äppaiwa mo thlämó sat yitnahik thlamokthlo enthlit hithmänta. ¹⁸ Ingyibwanik sat igminäsmä; äbyinchik sat änkuk äksäk-singwaia ingkängischehe sata; äppäkningwukmek sat änkuk ningmäsche iktämhaigyak hingyahamok sat yiltäkmiwumuk, i. ñ. äp.

¹⁹ Thläma i. ñ. äpsoha äpkiltinnaikha Wischi inginkuk äbmeyikthla i. ñ. ekyi Netin, äphakthleyi i. ñ. igyinnäktämäkthla Dios. ²⁰ H. hñ. äpkilthlinga äpkiltamesaigyak; äpkiltinnaseha i. ñ. amyaa hithmäñka äbwahaneyo i. ñ. äptämhaikha Wischi inginkuk; äbyinnäkteschischik hñ. äpkiltinnasekha iktema i. ñ. äksäk-mängkyinitchischäma igyitlaingkyä emata.